

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller.

Mr RENE VICTOR

Italiëlei, 99, Antwerpen

Opgaaft betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen

BEDENKINGEN OMTRENT DE CREATIE VAN EEN RAAD VAN STATE

Einde Maart 1937 werd door de regeering een wetsontwerp ingediend, houdende oprichting van een Raad van State. Na er kennis van genomen te hebben, aarzelden wij lang om onze meening daaromtrent uiteen te zetten en name-lijk uiting te geven aan het voorbehoud dat wij, uitgaande van een principieel standpunt, meenen te moeten maken omtrent de geschiktheid van de ontworpen hervorming in de huidige omstandigheden.

Ter verrechtvaardiging van deze houding bestonden er wel gewichtige redenen. Men neme inderdaad in acht dat het wetsontwerp bedoeld is als de oplossing van een kwestie die sedert bijna een eeuw het voorwerp is geweest van een heftige doktrinale betwisting, in den loop van dewelke schijnbaar al de argumenten pro of contra in het midden konden worden gebracht. Voeg daarbij dat in de laatste decenniën, naar aanleiding van zekere pijnlijke incidenten voor dewelke, langs de bestaande bestuurlijke rechtsmethoden, geen toereikende oplossing werd gevonden, de behoefte aan een Raad van State ook buiten de juristenwereld scherper werd gevoeld. Eindelijk heeft de ontworpen hervorming ook een niet geringe psychologische beteekenis, daar zij gelden moet als een eersten stap naar een bredere hervorming van den Staat, en wel betreffende die aangelegenheden nopens dewelke de eisch tot vernieuwing het meest verrechtvaardigd voorkomt; — wij bedoe-

len in de eerste plaats de fel aangeklaagde *confection vicieuse des lois*, ten tweede de noodzakelijkheid de rechten van de burgers tegen de steeds groeiende macht van de administratie te vrijwaren.

Maar juist de verwachting door de auteurs van het ontwerp gekoesterd definitief werk te leveren, en tot een beslissende omvorming te komen, noopt ons het principieel bezwaar tot uiting te brengen, dat wij tegen de ontworpen hervorming hebben.

Naar onze meening, wordt ons, door het regeeringsontwerp een grootendeels onbruikbaar rechtsinstrument ter beschikking gesteld, om reden de hervorming op dit speciaal gebied, ondoeltreffend zal zijn, ingeval zij niet gepaard gaat men verder reikende veranderingen van onze publieke instellingen.

Ons betoog daaromtrent gaat uit van een historisch standpunt: er dient in de eerste plaats op gewezen dat het denkbeeld van een Raad van State, maar langzamerhand en niet zonder moeilijkheid in België ingang heeft gevonden. Zulks is geen louter toeval. Wat wij nu een leemte in ons publiekrechtelijke instellingen heeten — en dat is het ook — is niet altijd als zoodanig aanzien geweest. Men zou de inzichten van het Nationaal Kongres van 1830 verkeerd verklaren door te beweren dat de grondwetgever verzuimde ons met een Raad van State te begiftigen. Op die

wijze redeneeren is de toestand *hineininterpreteeren* t.t.z. de inzichten van den wetgever van 1830 verklaren, in verband met latere verschijnselen. Het tegenovergestelde is waar. *Opzettelijk* werd die instelling uit ons publiek recht geweerd; daaromtrent laten de voorafgaandelijke behandelingen van de grondwet geen twijfel bestaan, in den tekst zelf — namelijk art. 92 en 93 G. W. — is die bedoeling tot uiting gekomen.

De redenen van dit ostracisme moeten worden gezocht in de ervaring uit de vorige perioden — het koninkdom der Nederlanden en vooral het keizerlijk regiem — gedurende dewelke de bestaande Raad van State het bewijs had geleverd een soepel werktuig te zijn in handen van de bestuurlijke macht.

Daaruit volgt een belangrijke vaststelling: een Raad van State ligt niet in de lijn van onze huidige publiekrechtelijke structuur, noch onder den vorm van adviseerenden raad met wetgevende bevoegdheid, noch onder den vorm van een hof voor geschillen van bestuur. Het valt niet te ontkennen dat de behoefte eraan, dringend is geworden, maar de redenen daarvan moeten worden gezocht in de tekortkomingen van die instellingen die een Raad van State nutteloos moesten maken en die te kort zijn gebleven aan de hun toegeschreven zending.

Deze tekortkoming en bijgevolg de behoefte aan een vervangend organisme zijn ook, dit zullen wij verder uitmaken, geen accidenteele verschijnselen maar de natuurlijke uitkomst van de ontwikkeling van den politieken toestand in het koninkrijk België gedurende de laatste honderd jaar. Een principieel bezwaar tegen het wetsontwerp der regeering, vindt zijn oorsprong in het feit dat er met die bijzondere, inheemsche bestanddeelen van het probleem — uitschakeling van den Raad van State in 1830, tekortkoming van de nog bestaande instellingen die een raad nutteloos moesten maken — geen voldoende rekening werd gehouden. In ruime mate door de Fransche en Noord-Nederlandsche wetgevingen geïnspireerd, gaat de ons voorgelegde tekst van het m.i. verkeerd standpunt uit, dat het mogelijk zal zijn die heterogene instelling te enten op de bestaande grondwettelijke structuur die juist geconstrueerd werd om een Raad van State te missen. Zonder wezenlijke omvorming wil men bij ons een instelling inburgeren gelijk men ze ziet — of beter meent te zien fungeeren — in de naburige landen. Stoute poging, die, naar onze mee-

ning, geen bevredigende oplossing kan bezorgen, omdat het nieuwe rechtsinstituut voortdurend de verweerkracht zal ondervinden van de ongedeerd behouden instellingen.

Daarvan het bewijs leveren, en zoo mogelijk de noodige verbeteringen aan te duiden is het doel dezer studie.

Kenschetsend voor de buitenlandsche inspiratie die het ontwerp bezielt, is de beslissing het nieuw staatsorgaan met de dubbele traditioneele bevoegdheid te voorzien: de Raad zal tegelijkertijd de rol spelen van een adviseerend lichaam met wetgevende bevoegdheid t.t.z. dat hij gemotiveerde adviezen zal uitbrengen over de wets- of reglementontwerpen, die bij hem aanhangig zullen worden gemaakt door de regeering of de voorzitters der Kamers (art. 2-3) en de rol van een hof voor geschillen van bestuur (wij behouden voorloopig deze benaming) t.t.z. van een juridictie gelast met het oplossen van de geschillen van bestuurlijken aard tusschen enkeling en administratie, of tusschen verschillende administraties.

Geen beslissende redenen werden naar voren gebracht om de vereeniging van zoo uiteenlopende bevoegdheden te verrechtvaardigen — trouwens die bestaan niet—; in de nota die het ontwerp verklaart, wordt de zienswijze verdedigd dat het prestige van den raad daardoor vermeerderd zal worden, ook wordt er naar den bestaanden toestand in Frankrijk en Nederland verwezen, waar z.g. de Raad die twee opdrachten heeft waargenomen.

Bij deze laatste bewering wenschen wij even te blijven staan, omdat zij, alhoewel een schijn van waarheid bevattende, toch met bijzondere klaarheid het valsch verschiet in hetwelk de hervorming werd opgevat, toelicht: de geschiedenis van de Fransche en Noord-Nederlandsche raden leert ons nu juist en in tegenstrijd met de hierboven aangehaalde theoretische bewering dat gedurende de 19e eeuw en tot nu toe, hun invloed als wetgevende organismen voortdurend verminderde en, opvallend genoeg, dat in dezelfde tijd en mate hun juridictioneele bevoegdheid zich vestigde. In Frankrijk is de wetgevende invloed praktisch uitgeschakeld, in Nederland betreft hij alleenlijk nog de «toilette juridique» van de wettelijke teksten, een opdracht die best te vergelijken is met deze welke in België de Bestendige Raad voor Wetgeving vervult.

De eigenlijke verklaring dezer tweevoudige be-

voegdheid is te vinden in een zekere juridische opvatting omtrent de zending van den Raad van State, opvatting die hoogtij vierde in de eerste jaren van de 19e eeuw, toen de Fransche raad werd opgericht, waaruit kan worden afgeleid dat die tweevoudige bevoegdheid de weerspiegeling is van een thans verouderden rechtstoestand.

Ons komt het inderdaad eenigszins vreemd voor dat een bestuurlijke juridictie terzelfder tijd als wetgevende raad fungeert, maar toen de Raad van State werd opgericht bestond die reden tot verwondering heelemaal niet om het eenvoudig motief dat de Raad toen juist het tegenovergestelde was van een administratieve juridictie. Naar aanleiding van een enge verklaring van het principieel van de scheiding der bestuurlijke en rechterlijke machten, naar aanleiding vooral van de machtsoverschrijdingen door de provinciale parlementen in Frankrijk gepleegd, werd hij juist ingericht met de bedoeling de kennis van die soort zaken aan de bestaande rechtbanken te ontnemen (zie namelijk: Wet van 16-24 Oogst 1790: «Les juges ne pourront à peine de forfaitaire troubler de façon quelconque les opérations des corps administratifs.» Wet van 16 fructidor jaar III «Défenses itératives sont faites aux tribunaux de connaître des actes d'administration de quelque espèce que ce soit») en die aan de willekeurige macht van de regeering over te laten. Deze vergenoegde zich wanneer het haar dienstig bleek, het *advies* van den raad te vragen, zonder natuurlijk er op eenige wijze, aan gebonden te zijn.

Oorspronkelijk dus, is de raad niet een rechtsinstelling ter vrijwaring der privaatrechtelijke belangen geweest, maar integendeel een machtsinstrument in de handen van de regeering; het is dan ook maar natuurlijk dat hij zulke slechte herinneringen heeft nagelaten en dat de uitschakeling van dit z.g. *instrument du despotisme*, de eerste zorg moest zijn van een revolutionnair bewind (1), dat zijn vertrouwen aan de rechterlijke macht terug schonk.

Er is meer, de verdere evolutie naar meer democratische vormen welke de Raad heeft doorgemaakt in de landen waar hij behouden is gebleven, bestond juist daarin dat dit zuiver administratief organisme zich meer en meer ontwikkelde tot een juridictioneële instelling in den vollen zin van het woord. Ten huidige dage is deze omvorming in de naburige landen beëin-

digd, de Raad van State dient niet meer van adviezen, maar spreekt arresten uit, die de ministers niet meer wijzigen kunnen; aan de belanghebbenden biedt hij dus denzelfden waarborg als de gewone rechtbanken.

Met deze evolutie hebben de juristen van de regeering, die tot de conceptie «adviseerende bevoegdheid» terug keeren, in geringe mate rekening gehouden, en voor hen blijft de raad het bestuurlijk organisme dat hij was gedurende de eerste fase zijner ontwikkeling. Het is dan ook best te verstaan dat zij er geen bezwaar tegen hadden hem met de dubbele en traditioneële bevoegdheid te voorzien daar in beide gevallen hij zijn zending van raadgever van de uitvoerende macht niet te buiten gaat.

Deze verouderde juridische voorstelling omtrent de zending van den Raad, hebben de auteurs van het wetsontwerp zich, m.i. niet met vrijen wil eigen gemaakt, wel werd zij hun opgelegd door zekere bezwaren van constitutioneelen aard, die inderdaad in den weg staan van iedere poging tot diepgaande hervorming; die houding betuigt van hunnentwege een zeer lofwaardige juridische gestrengheid, maar bewijst natuurlijk anderzijds de noodzakelijkheid tot verdere structuur-hervormingen over te gaan.

* * *

Dit is in de eerste plaats best waar te nemen, voor wat de wetgevende bevoegdheid van den raad betreft. Bedoelde bevoegdheid stond op den eersten rang der praerogativen van de Nederlandsche en Fransche raden, onder het keizerlijke regiem, en ook, alhoewel in mindere mate, gedurende de periode 1815-1830, is de Raad van State, in den vollen zin van het woord, de kern en de ziel van het Staatsgezag geweest. Zijn goevernementeële invloed overtrof verre deze van de ministers; (die trouwens geen raad vormen mochten) en natuurlijk was ook de macht der gekozen Staatskorpsen (Tribunat, Corps législatif, Staten Generaal) niet met de zijne te vergelijken. Onder den vorm van Algemeene Reglementen, door de Kroon uitgevaardigd, na bespreking in den raad, heeft deze laatste een beslissenden invloed uitgeoefend op den opbouw van het algemeen recht. Maar wanneer met de ontwikkeling van parlementarisme en democratie de gekozene staatslichamen stilaan hun macht ten nadeele van de koninklijke praerogatieven hebben uitgebreid, hebben zij er voor gezorgd, den Raad dien zij als een

gevaarlijken mededinger en een gehoorzaam werktuig ten dienste van de uitvoerende macht beschouwden, uit den weg te ruimen. Zoolang de Kroon, wiens raadgever hij was, de eigenlijke titularis van de Soevereiniteit is gebleven, heeft de Raad zijnen invloed kunnen laten gelden; maar tegen de wassende macht van de wetgevende Kamers was hij ontwapend: ofwel verdween hij, ofwel heeft hij zich alras tot zijn, trouwens met den dag toenevende, juridictioneële bevoegdheid beperkt, terwijl zijn wetgevende medezeggenschap verwaarloosd geraakte.

Nu is het juist het herstel van dezen verloren invloedsfaktor dat de hervorming bedoelt; eindelijk heeft men zich ongerust gemaakt omtrent het voortdurend verminderend juridisch gehalte onzer wetgeving en op de noodzakelijkheid gewezen een nieuwe en betere oplossing te bekomen: het behoort dat de taak een wetgeving af te werken, aan vakmensen, aan juristen zou worden toevertrouwd, en dit betreft niet alleen de rechtskundige terminologie maar ook nog den inhoud, de juridische waardeering onzer wetgeving welke het parlement al te dikwijls uit het oog verliest.

Dat inderdaad het parlement bijzonder ongeschikt is geworden tot het vervullen dezer taak, wordt niet meer betwist. Wij voegen er trouwens onmiddellijk bij dat, ons inziens, daaromtrent *geen* verwijt aan de z.g. wetgevende macht kan worden gemaakt; zelfs, noemen wij dat niet een betreuenswaardige afwijking, noch aanschouwen het, *in se*, als een teeken van het verval onzer politieke instellingen, maar wel als het logisch en heel natuurlijk gevolg van een politiek regiem waar de volksvertegenwoordiging niet meer zoozeer de eenigszins *technische* rol van wetgever vervult, maar integendeel die macht in handen heeft gekregen, welke de Engelsche juristen de *government making power* noemen; wij bedoelen, dat het Parlement en niet meer de Kroon de drijfkracht is geworden die gansch het politiek leven beheerscht.

Door de ontwikkeling van de democratie, gesteund op het denkbeeld van de volksvertegenwoordiging, is het begrip wet, een louter formeel begrip geworden *in den vorm* van hetwelk geheel het politiek wezen van den Staat besloten ligt (kenschetsend genoeg is het feit dat de oplossing van talrijke kwesties ook wanneer zij niet *stricto sensu* in den vorm van wet tot uiting

komt toch door een stemming pro of contra van de kamers afgedwongen wordt.)

Van een zuiver juridisch standpunt wordt dezelfde gedachte uitgedrukt door middel van het bekend begrip «Rechtstaat», wat nu eigenlijk beteekent wettelijke staat t.t.z. die staatsvorm, waar de eindbeslissing aan de wetgevende lichamen toehoort.

Daarin bestaat nu juist m.i. het wezen zelf der repraesentatieve democratie: het past hier niet een oordeel te vellen omtrent haar objectieve noch historische waarde, maar het is duidelijk dat in zulk een regiem, het parlement, dat omvormd is geraakt tot een essentieel staatsorgaan in wiens handen het beleid der algemeene politieke belangen berust, niet meer aan de voorbereiding der wetgeving, (*ratione materiae*) den tijd noch de minutieuse zorgen kan besteden die voor een zoo kiesche taak vereischt worden.

In dit verband kan er best verwezen worden naar de bestaande toestand in Engeland, bakermat van de parlementaire democratie, waar het juridisch gehalte van de wetgeving (wij bedoelen de *parlementsacts*) altijd lager is geweest dan in de groote West-Europeesche landen, alhoewel de nadeelige gevolgen van dezen toestand er in mindere mate worden gevoeld naar aanleiding van de voorname plaats die door het gewoonterecht in de juridische verhoudingen der Angel-Saksische landen wordt ingenomen.

Om terug tot het voorwerp dezer studie te komen: het is een illusie, naar onze meening, een verbetering van den bestaande toestand te verwachten van het feit dat, naast een almachtig en van zijn macht bewust zijnde Parlement, een Raad van State «afdeeling Wetgeving» te plaatsen, die men naar keuze zal raadplegen of niet, en wiens adviezen in geen geval bindende kracht zullen hebben.

Wij weten welken geringen invloed de Nederlandsche en Fransche staatsraden, alsook de thans bij ons bestaande Raad van Wetgeving, genieten. Is dit ook het lot dat men voor de nieuwe instelling begeert? Dan was het voorzeker niet vereischt met zulken prachtige voorzeel een zoo mediocre werkelijkheid te dekken.

Resumeerende zouden wij de volgende vaststelling als besluit van dit overzicht te kennen willen geven: raadgever van de uitvoerende macht, was het aan deze laatste dat de raad zijn kracht ontleende; dan alleen heeft hij zijn invloed kunnen laten gelden wanneer aan de Kroon, in rechte en in feite, de primauteit in

de Staatsstructuur toekwam; nu die primauteit aan den wetgever (voornamelijk aan het Parlement) werd overgedragen, is het aan de macht van dit lichaam, dat de Raad dient deelachtig te zijn, zooniet zal hij van meet af door dezen machtigen mededinger verpletterd worden. De raad zal zijn de raadgever van den Soeverein, of zal niets zijn.

De ware moeilijkheid ligt dus hierin dat het noodig blijkt de Raad op de eene of andere wijze, in de wetgevende macht te integreeren. Die integratie is de onontbeerlijke voorwaarde om het nieuw organisme tot een werkelijken invloedsfaktor te maken. Daarom hebben wij het ontwerp onder zijn huidige vorm voorbarig genoemd, daar op dit speciaal gebied geen toereikende oplossing kon worden bereikt die niet gepaard zou gaan met diepere structureele hervormingen.

Wat de wijze betreft op dewelke die integratie gebeuren moet, kunnen er natuurlijk meerdere oplossingen worden voorgesteld; het weze ons toegelaten er een tusschen de vele in korte bewoordingen te schetsen. Sedert lang wordt er gewezen op de noodzakelijkheid van een hervorming van den Senaat; het ligt inderdaad voor de hand dat het wezen van een parlementair — bikameraal systeem te vinden is in het feit dat de samenstelling van beide wetgevende kamers uit een verschillend wervingsprincipe zou worden afgeleid — in dit opzicht ten minste heeft de grondwet de verwachting van haar ontwerpers teleurgesteld: in 1893 en in 1921 zijn twee pogingen tot hervorming mislukt, die binnen aanzienlijken tijd terug op stapel zullen moeten worden geplaatst.

Hiermede juist wordt ons de gelegenheid gegeven tot oprichting van een machtigen en onafhankelijken Staatsraad: men kan zich goed een Senaat voorstellen, die niet meer door de kiezing aangesteld wordt, die ook geen aanspraak maakt op de vertegenwoordiging der belangen (wat m.i. den toestand niet zou verbeteren) maar die samengesteld is uit leden die daar zetelen wegens het ambt dat zij bekleeden of hebben bekleed: bv. gewezen ministers, provinciegouverneurs of gewezen provinciegouverneurs, rectors of afgevaardigden van de Universiteiten, voorzitters of vertegenwoordigers van de groote syndikale organismen (gebeurlijk, van de bedrijfsorganisaties) enz. Die vergadering zou, veel eerder van een parlementaire vergadering, in den modernen zin van het woord,

een vereeniging van «Wettermakers» zijn. In hun midden zouden levenslangbenoemde Staatsraadsleden de kern uitmaken van dit «Magnum Consilium», en een rol vervullen die best te vergelijken is met deze der centrale sekties in de huidige Kamer, bovendien zou de verplichting bestaan de ontwerpen of voorontwerpen van wetten of Koninklijke Besluiten van algemeen belang bij den Raad aanhangig te maken voor discussie en advies.

Om eventueel de primauteit van de gekozene Kamer te verzekeren ingeval van geschil tusschen den Senaat en de volksvertegenwoordiging, zou het niet moeilijk zijn de eene of andere regelingsproceduur te voorzien: b.v., het recht voor de gekozene Kamer in laatste instantie haar wil op te leggen door een versterkte meerderheid, of referendum enz... Wij willen deze schets niet verder doorzetten, het lag derhalve niet in onze voornemens met deze studie de volledige oplossing van een zoo omvangrijke kwestie te bezorgen, maar wel de aandacht te vestigen op de noodzakelijkheid iets meer dan een schijnhervorming tot stand te brengen, en er op wijzen dat het niet volstaat om den Staat te hervormen den Raad voor Wetgeving in Raad van State om te doopen.

* * *

Gaan wij nu over tot de bespreking van het tweede luik der voorgenomen hervorming — namelijk creatie van een hof voor geschillen van bestuur, of beter daar de auteurs van het ontwerp deze tweede benaming boven de eerste verkiezen: oprichting van de afdeling Administratie van den Raad van State — dan is het duidelijk dat het mogelijk zal zijn op meer nauwkeurige wijze en met de onmiddellijke inzicht *de jure constituendo* niet alleenlijk de bezwaren te doen gelden, maar ook de ons inziens, wenschelijke verbeteringen aan te duiden, om reden de oplossing dezer tweede quaestie eerder tot de zuivere rechtstechniek behoort, niet onmiddellijk aan politieke denkbeelden raakt, en in elk geval in mindere mate aan de noodzakelijkheid van diepgaande structureele hervormingen gebonden is. Dit laatste betekent niet dat ons standpunt gewijzigd is, ook hier kan alleen, naar onze meening, een grondwettelijke herziening — wij bedoelen namelijk art. 92-93 G. W. een volledige en duurzame oplossing aan de hand doen.

Over wat gaat het eigenlijk? Wat moet ons

een Raad voor geschillen bezorgen, dat wij in den huidige rechtstoestand missen?

In de eerste plaats moet hij aan de rechthebbers voor hun geschillen met de bestuurlijke machten de waarborg eener goede rechtsbedeeling verschaffen t.t.z. dezelfde bescherming die zij genieten bij de gewone rechtbanken voor de behandeling van hun privaatrechterlijke belangen. Op een dubbele wijze wordt dit doel bereikt: een eerste waarborg is het bestaan van juridicties — hetzij de gewone rechtbanken zooals in Engeland — hetzij bijzondere juridicties zooals in Frankrijk — voor dewelke de belanghebbenden de erkenning van hun in het gedrang gebrachte rechten kunnen vervolgen en gebeurlijk schadevergoeding kunnen bekomen, d.i. de volle rechtsmacht in geschillen van bestuur (contentieux de pleine juridiction) en de rechtbanken, die hiermede gelast worden, vervullen een opdracht die heelemaal te vergelijken is met deze der gewone rechtbanken; zij beoordeelen naar feite en rechte, zij passen de wet toe op het hun voorgelegd geval. Een tweede en bijkomende waarborg wordt verschaft door de bevoegdheid tot nietigverklaring (contentieux d'annulation): daarmede wordt bedoeld het recht toevoerende aan den Raad van State op verzoek van elken belanghebbende de met de wet strijdige bestuurlijke beslissingen te vernietigen. In den huidige rechtstoestand ligt de mogelijkheid daarvan natuurlijk buiten de bevoegdheid der rechtbanken, alleenlijk hebben deze laatste, overeenkomstig art. 107 G. W., het recht de toepassing van bedoelde reglementen in casu te weigeren; de bevoegdheid tot nietigverklaring houdt in zich de mogelijkheid definitief en *erga omnes* de onwettige beslissing te doen verdwijnen.

2) In de tweede plaats wordt de inrichting van een Raad gewenscht om de berechting te verzekeren van de talrijke geschillen die zich tusschen verscheidene bestuurlijke machten voordoen. Geschillen nopens de onderscheiden bevoegdheid van ministerieele departementen, geschillen tusschen gemeenten en centrale administraties, enz., voor de oplossing derwelke tot nu toe geen vaste regelen tot stand werden gebracht.

Het ontwerp der regeering voorziet in de vervulling dezer beide opdrachten, en voor de tweede geeft het nagenoeg voldoende. Integendeel wat de eerste betreft blijkt nog eens en heel duidelijk, uit de gebruikte bewoordingen dat men

verplicht is geweest aan zekere, naar de traditioneele opvatting van de zending van een raad, essentieele elementen te verzaken om de schikkingen van het wetsontwerp in overeenstemming te brengen met onze publiekrechtelijke structuur.

Er dien inderdaad op gewezen, zooals wij het hierboven aanstipten, dat *met opzet*, het Nationaal Kongres afgezien had van een rechtsinstituut van buitenlandsche herkomst en dat bovendien geen voldoening had gegeven. Men herinnere zich dat het principieel van de scheiding der bestuurlijke en rechterlijke machten, dat de basis van het probleem der bestuurlijke betwistingen uitmaakt, door de Fransche juristen in een, voor de rechtbanken, zeer ongunstigen zin werd verklaard. De omwenteling van 1830 schonk integendeel haar volle vertrouwen aan de rechterlijke macht en aanzag ze als de natuurlijke beschermster van de burgers tegen de uitvoerende macht.

Trouwens met den vooruitgang der democratische gedachten won deze laatste voorstelling ook veld in de landen waar een hof voor geschillen verder behouden bleef; langzamerhand is de Raad er omvormd geraakt tot een echte juridictie: beschermende proceduursvormen werden ingesteld, de Kroon, later uitvoerende macht, namen de gewoonte, ongewijzigd de beslissingen van den Raad te bekrachtigen, tot dat een wet hun eindelijk het recht ontzegde die voortaan nog te wijzigen; sedertdien zijn het geen adviezen meer maar wel arresten die worden uitgevaardigd, en is de Raad een rechtbank geworden. Men vraagt zich dan ook af, welke beweegredenen de regeering er hebben toe gebracht tot het concept «adviseerende bevoegdheid» terug te keeren.

Wat het recht tot nietigverklaring betreft is dit standpunt wel te verdedigen en schijnt de grondwettelijke tekst (namelijk artikel 67-107 en 108.5') inderdaad de toekenning van zulke bevoegdheid aan wie het zij ook buiten de uitvoerende (of gebeurlijk de wetgevende) macht zelf in den weg te staan. De adviseerende vorm van de bevoegdheid aan het hof toegewezen, eerbiedigt die eischen van onze grondwet, maar het is niet gewaagd te beweren dat daarmede de practische beteekenis van de hervorming in gevaar wordt gebracht.

Maar wat de volle rechtsmacht in geschillen van bestuur betreft, bestaan die bezwaren van constitutioneelen aard heelemaal niet, en is dan

ook de bevoegde literatuur eensgezind geweest om te betreuren dat men den vooruitgang op dit gebied, in de naburige landen verwezenlijkt, niet heeft ten nutte gemaakt.

Wellicht zal daarop worden geantwoord dat geen vergelijking mogelijk is tusschen de Fransche of N. Nederlandsche instellingen en de onze; en dat de ontworpen hervorming het wezen van ons publiekrechtelijk regiem dient te eerbiedigen. Maar hoe dikwijls hebben wij het herhaald: niet omtrent dit of geen bepaald punt, wel omtrent het principieel zelf van de inrichting van een Raad van State stuit het wetsontwerp tegen de algemeene economie van de grondwet. Onontbeerlijk is de hervorming geworden, verkieslijk ware het nochtans geweest voorafgaandelijk over te gaan tot de noodzakelijke aanpassingen van ons grondwettelijk regiem in het kader van dewelke een Raad van State moeilijk plaats kan vinden.

De bestuurlijke machten aan de jurisdictie der gewone rechtbanken onderwerpen, was de bedoeling van het Nationaal Kongres geweest, daarom bedingen art. 92 en 93 G. W. dat al de betwistingen omtrent burgerlijke of politieke rechten tot de bevoegdheid van de gewone rechtbank behooren, behalve wat de politieke rechten aangaat, die uitzonderingen welke uitdrukkelijk door een wettekst worden aangegeven.

Het lijdt geen twijfel dat een breede en veelomvattende verklaring dezer teksten, de mogelijkheid zelf van een probleem van de bestuurlijke betwisting, had doen verdwijnen. Zoo is het echter niet gebeurd. Doordrongen met de Fransche rechtsmentaliteit heeft onze magistratuur, in verband met administratieve aangelegenheden artikels 92 en 93 G. W. voor doode teksten gehouden en zich al te dikwijls onbevoegd verklaard. In zulk geval, had de aanlegger, in die landen waar een Raad van State bestond, de mogelijkheid zich tot dezen te wenden, in België integendeel, stelde deze verklaring van onbevoegdheid een definitieve rechtsweigerings.

Sedert 1920, heeft het Hof van Verbreking aan deze rechtspraak gedeeltelijk verzaakt, en in talrijke gevallen hebben de belanghebbenden nu instantie bij de gewone rechtbanken tot bekomen eener schadevergoeding tenlaste van de administratie. Niettemin werd deze kentering niet tot hare uiterste logische gevolgen doorgevoerd, en gaat het Hof voort zich onbevoegd te

verklaren in meerdere gevallen waarvan het, strikt gesproken, de beslechting zou moeten verzekeren.

Vandaar dat het regeeringsontwerp de tusschenkomst van den Raad namelijk voorziet: 1° in een zeker aantal gevallen bij dewelke, overeenkomstig art. 93 G. W., de bevoegdheid van de gewone rechtbanken, uitdrukkelijk door een wettekst uitgeschakeld werd (aldus art. 5. 1°, 2°, 3°, van het ontwerp).

2° *Telkens wanneer een vordering om vergoeding tot den Staat wordt gericht en de Grondwet en de wetten den eischer geen rechtsingang verleen* (art. 5, 4°). Bij deze laatste bepaling, opzettelijk in algemeene bewoordingen geformuleerd, wenschen wij even te blijven staan, omdat zij ongetwijfeld tusschen de gewichtigste van het ontwerp dient gerekend en inderdaad de grondslag van de volle rechtsmacht in geschillen van bestuur daarstelt. Naar onze bescheiden meening is die bepaling vooral merkwaardig door de onnauwkeurigheid van hare bewoordingen: wat wordt er bedoeld met de woorden «telkens wanneer de Grondwet en de wetten, den aanvrager geen rechtsingang verleen»? Is de rechtspraak sedert het berucht arrest van Cassatie van 1920 niet het principieel standpunt bijgetreden dat de rechthebbende altijd ingang moeten vinden bij de rechtbanken tegen de administratie zolang een wettelijke tekst aan die rechtbanken ervan de kennisneming niet uitdrukkelijk heeft ontnomen, en het is natuurlijk niet op dit laatste geval, trouwens in Par. 1°, 2° en 3° van art. 5 voorzien, dat de gehekelde bepaling zinspeelt.

Wij weten het wel, en hebben er zooeven den nadruk opgelegd, de rechtbanken weigeren tot haar uiterste gevolgen de door hen geschetste evolutie voort te zetten, zij zijn half-weg blijven staan en maken nu een onderscheid tusschen burgerlijke rechten, waarvan zij de bescherming verzekeren en belangen van louter bestuurlijken aard (simples intérêts administratifs) die, ons inziens, al te dikwijls die rechten zijn welke art. 93 G. W. als «politieke rechten» had aangemerkt; de bescheiden van de grondwet laten inderdaad vermoeden, en de bevoegde literatuur is het daaromtrent eens, dat onder die dubbele benaming «burgerlijke en politieke rechten» de grondwetgever al de mogelijke rechten en belangen in overweging had willen nemen. Verdere classificaties, lijk deze hierboven aangehaald zijn rechtskonstructies a poste-

riori tot dewelke de rechtbanken zich verplicht voelden hun toevlucht te nemen om hun minimaliseerende rechtspraak te verrechtvaardigen.

Om een voorbeeld aan te halen, zijn de rechtbanken van oordeel dat een nijveraar er geen recht bij heeft, maar slechts een louter belang, te zien beslissen of hij ja dan neen een fabriek mag oprichten; heeft dezelfde maar een louter belang bij de beslissing of die onderneming tusschen de gevaarlijke en ongezonde nijverheden moet worden gerangschikt (2); heeft een eigenaar maar een louter belang bij de beslissing of zijn eigendom al of niet zal worden afgebroken onder voorwendsel dat het dreigt in te storten; heeft dezelfde eigenaar maar een louter belang bij het al of niet vestigen van erfdiensbaarheden van openbaar nut op zijn eigendom, enz.

Door de bewoordingen van art. 4. 4° geeft het regeeringsontwerp aan de rechtspraak akte van hare restrictieve verklaring en keurt ze goed; die zoogezegde belangen van bestuurlijken aard laat het voor beslechting aan den Raad van State over maar zonder tusschen beide kategoriën een *afbakeningsprincipe in te voeren*. (3).

Wat is een burgerlijk en een politiek recht, wat is anderzijds een politiek recht en een belang van louter bestuurlijken aard? Op het eerste zicht zijn dat sprekende uitdrukkingen, maar wanneer het er op aankomt nauwkeurig het juridisch gehalte ervan te preciseeren, zijn de meeste pogingen mislukt.

Zodoende zullen er zich onvermijdelijk tusschen gewone rechtbanken en de bestuurlijke jurisdictie talrijke geschillen van bevoegdheid, die uiterst nadeelig zullen zijn voor de rechthebbers, voortdoen, en zulks des te meer dat algemeen de wensch wordt uitgedrukt de burgerlijke rechtspraak verder haar evolutie te zien voortzetten, en haar de mogelijkheid daartoe gegeven werd.

In den grond ligt de ware moeilijkheid hieraan, dat de inrichting van een hof voor geschillen dient te steunen op het voorhanden zijn van wezenlijk bestuurlijke betwistingen (*contentieux administratif par nature*) t.t.z. een geheel van materies die krachtens een algemeen bevoegdheidsprincipe worden vastgesteld, b.v. oorsprong van een handeling, het feit dat ze uitgaat van een administratieve overheid, de natuur van een handeling.

Dit algemeen bevoegdheidsprincipe mist het

ontwerp omdat de grondwet zich tegen zijn aanneming verzet, na de ondervinding van de voorgaande regiemmen heeft de grondwetgever het bestuurlijk betwiste willen uitschakelen. Dit is de vaststelling, die naar onze meening gansch het probleem beheerscht.

Sedertdien hebben de voornemens van het Nationaal Kongres voor den druk van historische krachten moeten onderdoen: de intellectueele formatie onzer magistratuur die haar denkbeelden bij de Fransche rechtsbeschouwing zocht, en ook de noodwendigheid, in de huidige sociale en economische verhouding, van een bestendige interventie van den Staat op al de maatschappelijke gebieden, de toenemende complexiteit van de problemen welke die interventie van den Staat medebrengt; al die redenen maken wenschelijk dat de oplossing dezer kwesties zou worden toevertrouwd aan speciale jurisdicties die naar bijzondere rechtsbeginselen zouden uitspraak maken. Daarom juist hebben wij de meening vooruitgezet dat aan het hof van geschillen, een bevoegdheid steunende op een algemeen en positief rechtsprincipe, zou worden toegekend, zelfs wanneer daarvoor een grondwetherziening noodig zou blijken, en zelfs al ware het noodig gedeeltelijk op de rechtspraak van 1920 terug te komen.

In verband met het wetsontwerp der regering, heeft een der beste specialisten dezer kwesties Prof. Velge de bijna unanieme meening vertolkt toen hij van ontgoocheling «*déception*» sprak. De blijvende indruk is dat de ontwerpen zich gedurig belemmerd hebben gevoeld door een constitutioneele structuur in dewelke er geen plaats is voor een Raad van State.

Het helpt tot niets deze vaststelling te willen verbergen onder het voorwendsel een «*nationale oplossing tot stand te brengen*» die «*overeenstemt met onze traditioneele instellingen*».

Deze zijn niet zoo onaantastbaar, dat hun het sukses van een sedert lang verwachte hervorming zou dienen te worden opgeofferd.

Mr Jos. MERTENS.

(1) Nauwkeurigheidshalve moet gezegd dat de grondwet van 1815 geen Hof voor geschillen voorzag, het is door een Koninklijk Besluit van 5 November 1822 dat het terug werd ingericht.

(2) Wat dit bepaald punt betreft heeft de regering een amendement ingediend dat de tusschenkomst van het hof voor geschillen in dergelijke gevallen voorziet.

(3) Het studiecentrum tot hervorming van den Staat, in het Ijvige boekdeel (De Hervorming van den Staat 1937, blz. 208 en volg.) dat het zoo even publiceerde, heeft zich bezorgd gemaakt met deze kwestie, niettegenstaande een buitengewoon verdienstelijke krachtinspanning werd m. i. geen toereikende oplossing gevonden. De commissie gaat uit van het standpunt dat aan den Raad een residuaire bevoegdheid (zich strekkende tot de niet bepaalde gevallen) zal worden toegeschreven. Maar dat juist is niet in overeenstemming met den geest onzer Grondwet te brengen.

Beschouwingen in verband met het Ontwerp tot oprichting van een Raad van State.

De historische bespreking, die op 19 October j.l. in de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd ingezet, liep over een probleem, waarvan de draagkracht ernstig komt tornen aan de structuur van onze Staatsinstellingen. Het gaat er om in onze publiekrechtelijke instellingen een leemte aan te vullen welke, door het wegvallen in de Grondwet van 1831, van den gedurende het Fransch en het Nederlandsch tijdvak fungeerenden Raad van State, zoo fel werd aangevoeld, en het land te begiftigen met een specifiek administratieve rechtsmacht, die uitspraak zal moeten doen over de geschillen, die tusschen de verschillende besturen eensdeels en de enkelingen en de openbare machten anderdeels kunnen oprijzen.

Het is vooral de 19e eeuwse evolutie der ideeën, welke den Staat bij zijn bedrijvigheid inspireerden, zoomede de vinnige gedachtenstrijd tusschen dezen die hun beste krachten wijdden aan het scheppen van de vereischte rechtszekerheid in de verhoudingen tusschen de openbare machten en de staatsburgers, die de instelling van een autonoom rechtsorganisme in niet geringe mate hebben belemmerd.

Het is slechts toen zich een kentering kwam afteekenen in de ideologische opvattingen, die door de theoretici der revolutionaire staatsleer werden verkondigd, dat, buiten de parlementaire milieux om, de bevoegde kringen van rechtsgeleerden, magistraten en advocaten er gingen naar streven om de verantwoordelijkheid van de openbare besturen op hechte juridische grondslagen vast te leggen en den rechtzoekende voldoende waarborgen te verschaffen voor de vrijwaring zijner belangen, zoo de administratie de wet was te buiten gegaan. Hierbij komt nog dat door het vestigen, in het arrest van het Hof van Verbreking van 27 Mei 1852, van de verantwoordelijkheidsdualiteit, naar gelang het den Staat « drager van het imperium » of « houder van het dominium » gold, een steriele afscheiding werd in het leven geroepen tusschen de handelingen van de openbare overheden en hun eigen verantwoording, zoodat een ernstige hinderpaal werd opgesteld voor de evenwichtige rechtsbedeeling bij de

krenking van de administratieve rechten van den staatsburger.

Doch zoo de toegang tot de gewone rechtbanken gedurende meer dan drie kwart eeuw aan de enkelingen werd ontzegd, had de wetgever evenwel enkele administratieve rechtscolleges opgericht en hun bevoegdheid verleend recht te spreken over sommige geschillen van bestuur.

Bij een eerste onderzoek echter, treedt aldra de onlogische samenhang van dit rechtsstelsel op den voorgrond. Zoo zien we dat de betwistingen in verband met de rechtstreeksche staatsbelastingen, in eersten aanleg, worden voorgebracht bij den Provinciaal Directeur der Belastingen, om dan in laatste instantie, langs het Hof van Beroep of het Hof van Cassatie om, hun rechterlijk beslag te krijgen. Deze rechtspleging is integendeel niet van toepassing op de geschillen aangaande de onrechtstreeksche belastingen, die, naar luid der wetten van 27 December 1817 en 21 Februari 1870, uitsluitend bij het gewoon gerecht moeten worden aanhangig gemaakt. Eenzelfde tweeledige rechtspraak, waarbij de gewone rechtbank en de bestuursrechtsmachten optreden, vinden we terug bij het berechten der geschillen omtrent de inschrijving van de burgers op de kiezerslijsten, zoomede in de gevallen waarin het gaat om betwistingen, tusschen de polderbesturen en de leden die deel uitmaken van den polder, voor het vaststellen der onderhoudstaxen.

Anderzijds worden sommige bestuursgeschillen alleen beslecht door administratieve organen, waarbij nu eens het laatste woord wordt gelaten aan de Bestendige Deputaties, dan weer beroep kan worden aangeteekend bij het Hoofd der Uitvoerende Macht. We willen hier enkel, als voorbeeld, verwijzen naar de geschillen tusschen gemeenten van eenzelfde provincie nopens het onderhoud der personen, die zonder bestaansmiddelen zijn en die welke kunnen oprijzen in verband met het reinigen en het onderhoud van de onbevaarbare en onvlotbare waterlopen.

Bovendien geven bedoelde rechtscolleges, zoo als Edmond Picard het in zijn tijd reeds scherp

had doen uitkomen, blijk van een versnipperde rechtspraak, die hun alle waarborgen ontnemt om de vereischte rechtsgebondenheid te scheppen, wanneer ze uitspraak hebben te doen over administratiefrechtelijke geschillen. Het was ook aldra gebleken dat, alhoewel bedoelde rechtsorganismen in een hiërarchisch verband ingeschakeld zijn in het gansche staatspolitiek raderwerk, ze niet de ruime onafhankelijkheid en onpartijdigheid vertoonen om de rechten en belangen van de staatsburgers doelmatig te beschermen. Het volstaat hiertoe de kenschetsende woorden te herlezen, welke door den heer Prof. Velge, der Leuvense Universiteit, uitgesproken werden op den eersten Universitair Dag voor Bestuurswetenschappen, op 15 Maart 1933 : (1)

« Un certain nombre d'institutions rendent toutefois des décisions qui les ont fait parfois qualifier du nom de juridictions administratives, mais en général ces institutions n'ont pas été créées avec la mission exclusive de trancher des conflits; ce sont des institutions politiques, les différents corps constitués que la Constitution ou les lois placent à la tête de notre organisation politique ou administrative : les collèges des bourgmestres et échevins, les députations permanentes, les Ministres. L'expérience démontre d'ailleurs que la jurisprudence administrative a, à différentes reprises, varié avec la *couleur politique* des organismes chargés d'interpréter la loi. Les différents auteurs de droit administratif n'ont d'ailleurs pas manqué de mettre en relief les graves défauts du *manque d'indépendance* de ces juridictions et de signaler l'impuissance juridique à laquelle elles sont vouées. »

In denzelfden gedachtengang moeten we er op wijzen dat, in weerwil van de vrijwel historische uitspraken van het Hof van Verbreking, in 1917 en 1920, waarbij de criteria ter verantwoording van de administratieve handelingen nader werden omschreven, het den geadmistriceerden nog immer niet gegund is in elk geval van rechtskrenking door een bestuurshandeling de verdediging hunner belangen aan het gerecht toe te vertrouwen.

We achten het overbodig hier uit te weiden over de wetgevende en de rechterlijke handelingen en beperken ons derhalve tot de onderstaande drie soorten rechtshandelingen :

1) vooreerst situeeren we de daden der « openbare overheid », die in verband staan met het algemeen beleid der Regeering en het kader der individueele rechten en belangen te buiten gaan.

Naar de Fransche rechtsgeleerde Bonnard het in zijn « Précis de droit administratif » zegt, gaat het hier om de handelingen, welke met de

dagelijksche toepassing der wetten en de gewone werking der openbare diensten niets gemeens hebben, zooals : de diplomatische handelingen, ontbinding der Kamers, veiligheid van den Staat, enz.;

2) verder kunnen we hier onderbrengen de bestuurshandelingen, die niet als doel hebben een rechtsgevolg te verwekken en enkel de belangen van de rechtsonderhoorigen krenken : b.v. betwistingen omtrent gevaarlijke en ongezonde inrichtingen, geschil over de verdeling van sommige lasten tusschen twee gemeenten.

Ten aanzien van de administratieve rechtspraak van zijn land typeert de Fransche rechtschrijver Hauriou (2) bewuste handelingen in deze kernachtige bewoordingen : « les agissements qui n'ajoutent aucune prétention de droit aux décisions antérieures en vertu desquelles ils interviennent » ;

3) in de derde plaats kan de administratie door sommige wetten er toe gemachtigd zijn handelingen te verrichten, waarvoor ze slechts onrechtstreeks vóór het gerecht kan worden gedaagd. Bij dergelijke betwistingen mag de rechter, bij krenking van een burgerlijk recht, wel de wettelijkheid van de administratieve rechtshandeling nagaan, doch hij mag niet de motieven onderzoeken, welke het bestuur er toe genoopt hebben de beslissing te treffen. Zoo we in acht nemen dat in deze eventualiteit de tusschenkomst van de gewone rechtbank enkel kan geschieden na *overtreding* van de desbetreffende wetsbeschikking, hoeft het wel geen betoog, dat de meeste geschillen uit deze categorie zonder rechtmatige oplossing zullen blijven.

B.v. iemand die uit het land wordt gedreven, moet eerst weder binnenkomen om zich te laten berechten. Ten slotte moeten we er nadruk op leggen, dat de bestuursgeschillen, welke ontstaan uit machtsoverschrijding of machtsafleiding (burgemeester die om politieke redenen een bouwvallig huis doet afbreken) niet vatbaar zijn voor gerechtelijke uitspraak, daar de gewone rechtbanken zich eenvoudig onbevoegd verklaren.

Uit deze enkele beschouwingen blijkt ten klaarste dat, met het oog op een meer evenwichtige rechtsbedeeling, de inrichting van een eigen administratieve rechtsmacht om de bestuursbetwistingen te beslechten, aan een strikt noodzakelijke behoefte beantwoordt.

We zullen hier niet meer het chronologisch

verloop volgen van het probleem dat, over een barenswee van meer dan honderd jaar heen, zijn eindregeling nabij lijkt, doch het kan zijn nut hebben even te blijven stilstaan bij de bepalingen van het regeeringsontwerp (3), die ten grondslag liggen aan de bevoegdheid en de werking van het nieuw rechtsorganisme.

Het ontwerp, dat door de Kamercommissie werd uitgewerkt en door de Regeering aangenomen, voorziet de instelling van een Raad van State met twee onderscheiden afdelingen: een voor wetgeving en een voor administratie.

De sectie « Wetgeving » treedt in de plaats van den in 1911 bij het departement van Justitie ingerichten Raad voor Wetgeving en zal haar medewerking verleenen bij het opstellen, het samenordenen der wetten en algemeene reglementen, die haar door den Voorzitter der Kamer of door den Eerste-Minister zullen worden voorgelegd.

Zoals zulks reeds bij het eerste regeeringsontwerp (4) was bepaald, zal bedoelde afdeling enkel de wets- en reglementsbeschikkingen onderzoeken van uit het oogpunt der rechterlijke en taalkundige techniek en zich niet te bemoeien hebben met den grond der zaak zelf.

We hoeven niet terug te komen op de doelmatigheid van deze centralisatie, welke in de hoogste mate bevorderlijk zal zijn voor de juridische en technische ordening van de vast te leggen wettelijke en reglementaire normen.

Doch zoo het vast staat dat de uitwerking der wetten, van juridisch standpunt uit, bij den wetgever blijft berusten, kan het toch niet geloofwaardig, dat voor wat betreft de feitelijke formulering van de uit te vaardigen regelen, de Raad van State zich, in principe, in de plaats zal komen stellen van de wetgevende macht. Naar onze meening lijkt het dan ook niet mogelijk, op dit oogenblik met zekerheid uit te maken, dat de conflicten omtrent de eigen bevoegdheid en werkzaamheden van onze eerste soevereine macht als uitgesloten mogen worden beschouwd en zal alleen de toets der praktijk ons op dit stuk kunnen geruststellen.

In dit verband weze trouwens aangestipt, dat in Frankrijk, waar de Raad van State eveneens een wetgevende bevoegdheid werd toebedeeld, de politieke milieus het sedert 1872 niet meer hebben noodig geacht medezeggenschap toe te kennen aan dit rechtsorganisme bij het uitwerken van de wetten, tenzij in sommige uitzonder-

lijke gevallen van verplichte adviseering bij het opstellen der algemeene reglementen.

De werking van de wetgevende afdeling van den Raad van State in Nederland, wiens publiekrechtelijke instellingen met de onze ontegensprekelijk veel gemeens hebben, komt eenigszins onze hoop sterken, dat het wellicht zal mogelijk zijn de gevaarlijke klippen te omzeilen, zoo onze dragers van de macht het oog willen gericht houden op het kompas van het helder politiek doorzicht en de hooge beginselen, welke door alle tijden heen het politisch gemeenschapsleven blijven beheerschen.

Ten aanzien van de afdeling administratie hebben de Kamerbesprekingen ons geleerd dat de Raad van State eensdeels met juridictioneele macht zal worden bekleed en anderdeels er slechts mede belast is gemotiveerde adviezen uit te brengen over de opgerezen administratiefrechtelijke geschillen.

Het valt dadelijk op, dat het huidig ontwerp den middenweg volgt tusschen het voorstel Carton de Wiart (5), dat er het oog op had het « Hof voor Bestuursgeschillen » zonder eenige beperking rechterlijke uitspraken te laten vellen over den grond der bestuursbetwistingen, en het eerste, door den heer Rolin geïnspireerd regeeringsontwerp, dat bij den Nederlandschen Raad van State aanleunt en slechts een secundaire adviseeringsbevoegdheid toekende aan het op te richten rechtsorganisme.

Terloops willen we er aan herinneren, dat het stelsel Carton de Wiart een trouw namaaksel was van de structuurinrichting van den Franschen « Conseil d'Etat ». Bij de wet van 24 Mei 1872 heeft deze rechtsinstelling algeheele juridictioneele macht gekregen, zoowel op het stuk van de nietigverklaring van de onrechtmatige bestuurshandelingen, als voor het rechtspreken over de geschillen van wijzen (contentieux de pleine juridiction), waarin over den grond van de aangelegenheid wordt geoordeeld.

Hierbij komt nog, dat het « Tribunal des Conflicts » zijnerzijds de bevoegdheid van den Raad van State heeft vastgelegd om de onrechtmatige handelingen als dusdanig aan te vechten en uitspraak te doen over de *wettelijkheid* van de daden der bestuursmacht, zelfs bij betwisting over een burgerlijk recht, terwijl het arrest Cadot, van 13 December 1889, dat terecht als een historisch document wordt beschouwd, den « Conseil d'Etat » als rechter van het gemeen recht in zake bestuur heeft gequalificeerd.

Zooals we het in de uiteenzetting van den heer Minister van Binnenlandsche Zaken lezen, hebben de door de afdeeling voor administratie uit te spreken arresten betrekking op beslissingen, die volgens de thans bestaande wetten door den Koning getroffen worden tot beslechting van sommige verhalen tegen de uitspraken van de Bestendige Deputaties of op de beslissingen, die thans rechtstreeks door den Koning betreffende bepaalde zaken van administratieven aard genomen worden.

In de meeste gevallen zullen de arresten van den Raad van State in tweeden en laatsten aanleg worden uitgesproken, zoodat logischerwijze de ondergeschikte rechtscolleges in stand worden gehouden. We verkiezen dit regiem boven dat van de door bekende juristen vooropgestelde hergroepering van de bestaande administratieve rechtsorganen, daar het niet te ontkennen valt dat een aan de spits opgestelde unitaire rechtsmacht, als die van den Raad van State, er terecht toe aangewezen is om met nauwgezette omzichtigheid te waken over de uniformiteit en de principieele gebondenheid van de nieuw te vestigen rechtspraak.

We kunnen evenwel niet akkoord gaan met de Regeering, waar ze verklaart dat er slechts een theoretisch onderscheid te vinden is tusschen haar voorstel en dat van den heer Carton de Wiart. Immers, het Hof voor Bestuursgeschillen had, naar het idee van zijn ontwerpers, een algeheele juridictioneele bevoegdheid voor het berechten van AL de geschillen van wijzen (pleine juridiction), terwijl het slechts in uitzonderlijke gevallen een adviseerende rol moest spelen, zooals bij het verleenen van tramconcessies, electriciteitsvoorziening en enkele andere aangelegenheden.

Daarentegen blijkt het uit de in het regeeringsontwerp aangegeven punten, dat de Raad van State alleen arresten kan vellen in acht bepaalde gevallen, welke limitatief zijn opgesomd en ternauwernood het domein bestrijken van de gedecentraliseerde locale besturen, zoodat het over het algemeen bij de gemotiveerde adviezen zal blijven.

Het moet ons nochtans hoopvol stemmen dat, naar de verklaring van de opstellers, de deur niet werd dichtgemaakt voor de verdere uitbreiding van de juridictioneele macht van het nieuw organisme.

Geen enkel ingewijde zal nog betwisten dat het dogma van de scheiding der machten niet

meer in al zijn gaafheid als een paal boven water oprijst en derhalve meenen we dan ook dat het wenschelijk ware geweest van meet af, bij wijze van proef, de arresten te laten loopen over sommige geschillen, waarin reeds de centrale macht kan worden betrokken. We bedoelen de betwistingen aangaande de ouderdomspensioenen, die bij den Controleur der Belastingen en de Beroepscommissie voor Pensioenen worden voorgebracht, zoomede het bij uitstek aangewezen domein van de geschillen over de werkloosheidsvergoedingen, die beslecht worden door een provinciale commissie en in laatsten aanleg voor beroep vatbaar zijn bij de Commissie van Verhaal.

Zooals we het reeds zeiden, zal de afdeeling voor administratie in veruit de overgrootste meerderheid der aanhangig gemaakte aangelegenheden, adviezen uitbrengen, welke nu eens verplichtend, dan weer facultatief zijn.

De Regeering heeft het echter niet aangedurfd, hetgeen o.i. te betreuren valt, den Raad van State opdracht te laten verleenen om de nietigheid uit te spreken over de wegens machtsmisbruik of machtsafleiding onrechtmatig geworden bestuurshandelingen.

We moeten echter toegeven, dat de ingestelde waarborgen, namelijk de procedure, gesteund op de invloeddragende factoren van het contradictorisch debat en het publiek maken van de uitgebrachte adviezen, ontegensprekelijk van aard zijn om de uitspraken van den Raad van State een sterke sociale kracht bij te zetten en alzoo eenigszins de hooge moreele waarde van het rechterlijk gewijsde te vergoeden.

Bij de verdere analyse van het huidig ontwerp stellen we meer en meer vast, dat het voorbeeld van den Franschen « Conseil d'Etat » niet aantekelijk heeft kunnen werken op de Regeering, noch op de juristen der commissie. Wel integendeel, het is niet moeilijk om na te gaan, dat de ontworpen rechtsmacht, van structureel standpunt uit, behoudens enkele uitzonderingen, op dezelfde fundamenteele beginselen berust als de Nederlandsche bestuursrechtsinstelling. De gelijkenis treedt des te meer aan het licht, zoo we beschouwen dat, bij onze Noorderburen, evenals het in België het geval zal zijn, de rechtspleging tot vernietiging der onrechtmatige bestuurshandelingen niet kan worden ingeleid en de beslissingen van den Souverein, welke niet overeenstemmen met het advies van den Raad van State, in het « Staatsblad »

moeten worden bekend gemaakt, tegelijkertijd met de uitspraak van de administratieve rechtsmacht. Doch het is sedert lang gebleken, dat het Hoofd van de Uitvoerende Macht, in Nederland, zich over het algemeen niet meer verzet tegen de beslissingen van den Raad van State, die de staatsburgers tegen de willekeur van de bestuursoverheden komen beschermen.

Of echter het Nederlandsch stelsel in België zonder gevaar voor de rechten van den enkeling zal kunnen fungeeren, kan, naar onze meening, a priori niet met zekerheid worden gezegd. Het wil ons trouwens voorkomen, dat alleen de toekomst zal uitwijzen of het niveau van de administratieve en staatsburgerlijke opleiding, in ons land, reeds tot op het vereischte beschavingspunt is gestegen om een gepast evenwicht tot stand te brengen tusschen de politieke invloeden, alsook een rechtvaardige rechtsbedeeling en de conflicten in den schoot zelf van de Uitvoerende Macht te vermijden.

Meer bijzonder ten aanzien van het op 1 Januari a.s. van kracht wordend statuut der rijksambtenaren zullen de adviezen van den Raad van State den stevigen psychologischen grondslag van het rechterlijk gewijsde missen en zijn we de meening toegedaan dat, niettegenstaande het theoretisch hoogstaand waarborgstelsel, de ambtenaar niet met de noodige onafhankelijkheid zal kunnen optreden, zoo hij zich benadeeld acht en er geen doelmatige bescherming van de administratieve rechten van het rijkspersoneel kan tot stand komen, zoolang bedoelde rechtsmacht niet wordt bekleed met algeheele juridictioneële bevoegdheid. Het mag ons immers niet ontgaan, dat de ambtenaar niet alleen beschikt over een rechtenpatrimonium dat al zijn burgerlijke rechten, sticto sensu omvat, doch bovendien aanspraak mag maken op de volledige rechtszekerheid voor sommige belangen, die hij terecht als niet te scheiden en voor goed verworven rechten mag aanzien.

Al de vakkundigen, die het probleem langs dit facet hebben bekeken, staan in dit opzicht, om zoo te zeggen eeparig, het stelsel der vernietiging der administratieve rechtshandelingen voor; we hoeven hieromtrent slechts te verwijzen naar hetgeen oud-Minister Soudan (6) in zijn studie over « De Hervorming van den Staat » schrijft : « De Regeering staat er op een » bestuurshervorming te bewerkstelligen, die op » stevige grondslagen berust voor hetgeen be-

» treft de aanwerving, de bevordering en de » tucht. Zoo er aan den Raad van State geen » macht tot vernietiging van de bestuurshandelingen wordt toegekend, zal het slechts illusie » blijven met deze structuurhervorming, waar- » bij er vooral naar gestreefd wordt de noodige » waarborgen te scheppen voor de aanwerving » en de bevordering van de bekwaamsten, de » partij-benoemingen te voorkomen en — zoo- » als we het allen wenschen — de Ministers te » beschermen tegen de giftige aanbevelingen, » welke, zoo ze niet in hun karakter gestaald » zijn, hen verplicht zoo veel onrecht te begaan » ten koste van een degelijk bestuur. »

We geven echter grif toe, dat de omzichtige vrees voor het te loor gaan van onze nationale instellingen, zoomede het in stand houden van een eigen geaard publiekrecht, de Regeering en sommige juristen weerhouden hebben den definitieven stap te zetten naar de verwezenlijking van een onvermengde rechtszekerheid, doch we moeten er op wijzen dat, op het stuk van het juridisch steekspel, over de ongrondwettelijkheid van een radicale hervorming, geen ideële eensgezindheid te bespeuren valt bij de voornaamste specialisten van ons publiek- en administratief recht. Wij kunnen hier niet ingaan op de wetenschappelijke argumenten, die van beider zijde worden aangevoerd en verwijzen den belangstellenden lezer naar het werk van Prof. Henri Velge : « L'Institution d'un Conseil d'Etat en Belgique », en naar het verslag van de Commissie Rolin (7), waarin de tegenover elkaar staande meeningen worden ontwikkeld.

Het komt ons evenwel voor, dat de ongrondwettelijkheid niet onomstootbaar bewezen is en de heer volksvertegenwoordiger Elias, op de Kamerzitting van 20 October j.l., het meest gevat de werkelijke draagkracht van de uiteenloopende interpretatie van de grondwetsbepalingen heeft geschetst, waar hij in zijn korte synthesis zeide :

« Wat de Grondwet betreft, we kennen allen » de draagwijdte van die academische discus- » sies, waarbij zekere juristen de grondwette- » lijkheid van een bepaling bepleiten, terwijl » andere juristen het tegenovergestelde bewe- » ren. Dit is hier ook het geval en, zonder ons » uit te spreken over den grond der zaak, kun- » nen we toch vaststellen, dat er geen uitdruk- » kelijke tegenstrijdigheid is met de Grondwet » en dat is een eenvoudige kwestie van inter- » pretatie. »

Wat ons aangaat, meenen we dat het bezwaarlijk kan worden ontkend, dat artikel 93 van de Grondwet, in se, geen ideëel-juridische beperking inhoudt om, krachtens een wettelijke bepaling, een specifiek administratieve rechtsmacht, welke niet als gewone rechtbank kan worden beschouwd, uitspraak te laten doen over de geschillen omtrent de staatsburgerlijke rechten, waarin de nietigheid van een onrechtmatige handeling van de openbare overheid zou worden bekrachtigd.

Aan den anderen kant kunnen we niet aannemen, dat het beroep op den Raad van State om de bestuurshandelingen nietig te verklaren, in elke omstandigheid inbreuk maakt op het principe van de soevereiniteit van de uitvoerende macht. In het arsenaal van onze publieken administratiefrechtelijke instellingen ontwaren we echter geen enkele speciale wetsbeschikking, waarbij het aan bewuste rechtsmacht zou ontzegd zijn dergelijke vernietiging uit te spreken in het privaat belang van de enkelingen, wanneer het uitsluitend gaat om administratieve *rechtshandelingen*, welke schade hebben berokkend aan de staatsburgers en een gevestigden individueelen rechtstoestand in hun na-deel komen wijzigen.

We moeten er verder de aandacht op vestigen, dat de opstellers van het ontwerp het niet mogelijk hebben geacht den Raad van State uitspraak te laten doen over de vorderingen tot schadeloosstelling, welke er op gericht zijn de administraties verantwoordelijk te stellen wegens krenking van een verworven recht. In tegenstelling met het voorstel Carton de Wiart zal aan de nieuwe rechtsmacht evenmin een residuaire bevoegdheid worden verleend om kennis te nemen van de geschillen, waarin de burgerlijke rechtbanken zich onbevoegd verklaren.

Het valt nogmaals op, dat er ook in dit opzicht geen aanleuning werd gezocht bij den Franschen « Conseil d'Etat », welke bij het op de wet van 24 Mei 1872 gesteund arrest Blanco van 8 Februari 1873, uitgesproken door het « Tribunal des Conflits », met algeheele rechtsmacht werd bekleed om alle moreele publiekrechtelijke personen aansprakelijk te stellen in geval ze door hun fout den enkeling hebben benadeeld.

De bezorgdheid en de voorzichtigheid van de stellers van het ontwerp valt eenigszins te verklaren door den ommekeer in de rechtspraak

van het Hof van Cassatie, waarbij het mogelijk werd het bestuur voor de rechtbank te dagen bij krenking van een burgerlijk recht, doch anderzijds staat het eveneens vast, dat het voorstel Carton de Wiart, al was het ook door middel van een spitsvondige redeneering, de tusschenkomst van het Hof voor Bestuursgeschillen tot het domein van de staatsburgerlijke rechten beperkte. (8)

Om haar stelling te staven brengt de Regeering voor, dat het uiterst moeilijk zou zijn de gepaste wetsbepaling te omschrijven om een residuaire rechtsmacht toe te kennen aan den Raad van State en waartegen niet kan worden aangevoerd, dat ze talrijke gezagsgeschillen tusschen de burgerlijke rechtbanken en de administratieve jurisdictie opwerpt.

We kunnen het ontwerp op dezen weg niet volgen en het komt ons voor dat, in weerwil van de moeilijkheid die we kunnen ondervinden om de juiste grens te trekken tusschen het burgerlijk en het staatsburgerlijk recht, het begrip van « politieke rechten » wel degelijk kan worden gevestigd op de op de wet gesteunde, hetzij duurzame, hetzij toevallige betrekkingen, waarbij de enkeling als staatsonderhoorige en niet als gelijke tegenover het openbaar bestuur zou komen te staan.

Met deze formuleering van het rechtsconcept, dat het gebouw der staatsburgerlijke rechten schraagt, zou het mogelijk worden voor het nieuw organisme een ruim werkveld te scheppen, tegelijkertijd als de onontbeerlijke lenigheid om in zijn organischen groei en een volgehouden rechtspraak de rechten en plichten van de besturen en de enkelingen naar klare en welbepaalde normen vast te leggen. Hiermede zou er eveneens orde worden gebracht in de verwarde administratieve rechtstoestanden en de periode van het tot nog toe onzeker gebleven onderscheid tusschen het burgerlijk en het staatsburgerlijk recht voor goed worden afgesloten. Want waar kan men de logica terugvinden van een stelsel waarin, eenerzijds, het op de wet van 21 Juli 1841 gesteund pensioen der burgerlijke ambtenaren, over een lange evolutie heen, stilaan het karakter van burgerlijk recht aanneemt, het pensioen van de militaire rijksagenten een wezenlijk burgerlijk recht uitmaakt (9), de rechters in een privaatrechtelijk verband staan tegenover de bestuursmacht, andere categorieën van staatsambtenaren gedeeltelijk onder de bepalingen vallen van het

bediendencontract en voor het overige onderworpen blijven aan de eigenmachtige beslissing van de administratie, terwijl anderzijds de benoeming, de bevordering, het tuchtregiem der rijksagenten immer als staatsburgerlijke rechten werden beschouwd, die niet vóór de gewone rechtbanken konden worden aangevochten. En nochtans, gaat het ontegensprekelijk, in al de gevallen, welke we als voorbeeld hebben willen aanhalen, om betrekkingen en verhoudingen, waarin bedoelde staatsburgers bij een opgerezen geschil tegenover het bestuur komen te

staan voor de vrijwaring van hun rechten en belangen.

Drs. F. DE MEIJST.

- (1) Bulletin trimestriel van «L'Association des Amis de l'Université de Liège», October 1933.
- (2) Hauriou: Précis de droit administratif, 1921.
- (3) Kamerzitting, 20 Mei 1937.
- (4) Kamerzitting, dd. 24 Maart 1937.
- (5) Kamerzitting, 29 October 1936.
- (6) Studiecentrum van de «Hervorming van den Staat», Ravenstein, 60, Brussel.
- (7) Eerste Regeeringsontwerp, blz. 15 en volgende: Kamerzitting 24 Maart 1937.
- (8) Zie voorstel Carton de Wiart, blz. 7, Kamerzitting, 29 October 1936.
- (9) Arrest Hof van Beroep, dd. 1 Februari 1933.

RECHTSPRAAK

62

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 12 November 1937.

Voorzitter: M. Goddyn.
Op. Min.: M. Gesché.

BESTUURLIJK RECHT. — GEMEENTEWET ART. 96. — WET VAN 30 DECEMBER 1887. — ONTUCHT. — BEVOEGDHEID COLLEGE BURGEMEESTER EN SCHEPENEN. — BETEKENIS VAN TERM «HERBERGHOUDER».

Art. 96 der Gemeentewet, gewijzigd door de wet van 30 December 1887, geeft aan het College van Burgemeester en Schepenen de bevoegdheid maatregelen te treffen tegenover personen die zich aan de ontucht overleveren en plaatsen die tot het plegen van ontucht dienen. Het Collegé kan deze bevoegdheid uitoefenen zoowel door het uitvoerdigen van reglementen als door speciale maatregelen tegenover bepaalde personen of lokalen.

Een verbod herberg te houden sleept noodzakelijk met zich het verbod dranken te verkoopen.

Gemeente Leopoldsburg t/ Laermans en Frederix.

Gehoord Raadsheer Hodüm in zijn verslag, en op de beslitselen van den heer Gesché, Eersten advocaat-generaal;

Overwegende dat de voorzieningen in verbreking gericht zijn tegen twee vonnissen gesteund op dezelfde beweegredenen en dat zij dezelfde middelen opwerpen; dat zij samenhangend zijn en dienen gevoegd te worden;

Over het tweede middel, in ondergeschikte orde, getrokken uit de schending van het artikel 96 der grondwet, gewijzigd door de wet van 30 December 1887, van artikel 14 alinéa 3 der wet van 16 Oogst 1887, van artikel 1 der wet van 29 Oogst 1919 en van de verordeningen van het schepencollege van Leopoldsburg tegenover de verweerders genomen op 19 November 1935 wyl de bestreden vonnissen de verordeningen van het schepencollege wederrechtelijk hebben verklaard om reden: 1° dat de

gemeente Leopoldsburg geen reglement had geveld aangaande de politie der zeden- en der ontucht-huizen; 2° dat de verordeningen niet «het gebruik van dranken» in de huizen der verweerders verbieden en hun slechts verbieden «herberg te houden» op het grondgebied van Leopoldsburg, terwijl een politiereglement niet noodig was om aan het schepencollege toe te laten de macht uit te oefenen die aan het college verleend is door het artikel 96 der gemeentewet en terwijl van een anderen kant, de bewoording «het verbod een herberg» te houden noodzakelijker wijze in dezen zin moet begrepen worden dat het verbod is: dranken te verkoopen in huizen der verweerders in verbreking;

Overwegende dat artikel 96 der gemeentewet gewijzigd door de wet van 30 December 1887 aan het college van burgemeester en schepenen het toezicht verleend op de personen en op de plaatsen klaarblijkelijk aan de ontucht overgeleverd en voormeld college gelast te dien einde de maatregelen te treffen die geschikt zijn om de openbare gezondheid, zedelijkheid en rust te verzekeren;

Overwegende dat, indien alinéa 3 van hetzelfde artikel aldus luidt dat de raad, te dien opzichte, zulke reglementen velt die hij noodzakelijk en nuttig oordeelt, er daaruit niet volgt dat bij het niet-bestaan van een reglement, het college machteloos zou wezen; dat het college de individuele maatregelen mag en moet treffen die noodig zijn om de opdracht te vervullen waarmede het gelast is geworden door de wet;

Overwegende dat de verordeningen van 19 December 1935, die vaststellen dat de verweerders twee herbergen houden waar men zich overlevert aan geheime ontucht en die, namelijk, het artikel 14 der wet van 16 Oogst 1887 op de dronkenschap beoogen aan de verweerders verbieden «herberg te houden» op het grondgebied van Leopoldsburg;

Overwegende dat doordien, zooals overigens schijnt aangenomen te zijn door de bestreden vonnissen, het college zich steunde op alinea 3, 1° van het artikel 14, welk alleen een verbod voorziet dat door de gemeentebesturen mag uitgesproken worden tegenover de huizen bewoond door een of meer

personen zich klaarblijkelijk aan ontucht overlevende; dat de alinea's 1 en 2 van gezegd artikel het verbod betreffen eetwaren of dranken te verkoopen in de ontuchthuizen, wanbedrijf beteugeld door correctioneële straffen en het welke onder de macht der gemeente-overheid niet valt;

Overwegende dat de bestreden vonnissen erkennen dat de gemeente-overheid de macht bezat, naar luid van artikel 14 alinea 3, 1°, alle slijterij van dranken te verbieden in de herbergen van de verweerders, doch verklaren dat zulk verbod in onderhavig geval niet gedaan is geworden, gezien de verordeningen, alleenlijk verboden hebben «herberg te houden»;

Overwegende dat het verbod gedaan aan de verweerders herberg te houden in hun respectieve huizen noodzakelijk het verbod medesleepte er dranken te verkoopen en dus overeenstemde met de bewoordingen gebruikt in artikel 14 der wet van 16 Oogst 1887 en die niet slaafsch hoefden overgeschreven te worden;

Dat, bijgevolg, de bestreden vonnissen ten onrechte hebben geweigerd het voorwerp van het verbod door het college gedaan te aanzien als beantwoordende aan de bewoordingen van voormeld artikel;

Overwegende dat daaruit volgt dat de twee redenen ingeroepen door de vonnissen om de verordeningen als wederrechterlijk te doen doorgaan ongegrond voorkomen;

Dat de maatregelen door het college getroffen genomen zijn geweest binnen de palen der bevoegdheden aan het college verleend door het artikel 96 der gemeentewet, uitdrukkelijk beoogd in de verordeningen, en als toepassing van artikel 14 al. 3 der wet van 16 Oogst 1887, welk slechts een aanduiding is van art. 96 voor een bepaald geval, dat als een overtreding wordt ingericht en beteugeld door een bijzondere straf;

Dat, diensvolgens, met de verordeningen van 19 November 1935 wederrechterlijk te verklaren en met de gemeente-aanlegster, gevolglijk te verwijzen tot schadevergoeding jegens de verweerders de bestreden vonnissen de bepalingen in het middel beoogd hebben miskend en overtreden;

Om deze redenen :

Voegt de voorzieningen samen;

Verbreekt de bestreden vonnissen;

Beveelt dat het tegenwoordig arrest zal overgeschreven worden op de registers van de rechtbank van eersten aanleg te Hasselt en dat melding ervan zal gemaakt worden op den rand der vernietigde vonnissen;

Verwijst de verweerders respectievelijk in de kosten van den aanleg in verbreking en in deze van de vernietigde vonnissen;

Verwijst de zaken naar de rechtbank van eersten aanleg, te Tongeren zetelende, als beroepsrechter der beslissingen van den vrederechter.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

63

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 26 October 1937.

Voorzitter : M. Jouret.

Raadsheeren : HH. De Clercq en Heyvaert.

Advocaat-Generaal : M. Remy.

Pleiters : Mrs O. Boudolf en Van der Meersch.

ECHTSCHIEDING EN SCHEIDING VAN TAFEL EN BED. — UITKEERING TOT ONDERHOUD. — NIET-TOEPASSELIJKHEID VAN ARTIKEL 301 B. W.

Wanneer de echtscheiding en de scheiding van tafel en bed respectievelijk ten nadeele van de echtgenoot en van den echtgenoot worden uitgesproken, is de mogelijkheid van een uitkeering tot onderhoud krachtens artikel 301 B. W. uitgesloten.

Oscar B t/ Albertine H.

Overwegende dat, tijdens de vordering tot scheiding van tafel en bed door geïntimeerde tegen appellant ingespannen, de Rechtbank van eersten aanleg van Brugge bij vonnis van 1 Juli 1932 aan geïntimeerde een voorloopig voorschot tot onderhoud van 600 frank in de maand voor haar en voor haar kind toestond;

Dat op 16 November 1934 een vonnis derzelfde Rechtbank de vordering tot scheiding van tafel en bed afwees en tevens op vordering van appellant tegen geïntimeerde, ten voordeele van appellant de echtscheiding tusschen partijen toestond, doch over het toegestane voorschot tot onderhoud niet besliste;

Dat op beroep tegen dit laatste vonnis het Hof van Beroep van Gent, bij arrest van 5 Juli 1935, het vonnis bevestigde voor wat de echtscheiding betrof, het te niet deed voor wat de scheiding van tafel en bed betrof en deze scheiding uitsprak;

Dat dit zelfde arrest, rechtdoende op eene nieuwe vordering van geïntimeerde tijdens dezen aanleg gedaan, besliste dat er geen plaats greep eene meerdere som als voorschot tot onderhoud aan geïntimeerde toe testaan;

Overwegende dat deze beslissing van het Hof mag aanzien worden als de definitieve vaststelling van de uitkeering tot onderhoud van geïntimeerde en haar kind op de som van 600 frank in de maand, ten minste tot zoo lang deze som door het gerecht niet gewijzigd werd;

Overwegende nochtans dat de verplichting van appellant in het onderhoud zijner vrouw te voorzien moest ophouden te bestaan als het huwelijk tusschen partijen kwam ontbonden te worden;

Overwegende dat ter zake bewezen is dat op 18 Januari 1936 de echtscheiding tusschen partijen door den ambtenaar van den burgerlijken stand van Breedene uitgesproken werd;

Dat van dit oogenblik af voor appellant dus geen verplichting meer bestond zijne vrouw te onderhouden of haar een voorschot tot onderhoud uit te kee-

ren, tenzij de rechter toepassing maakte van art. 301 B. W. ;

Overwegende dat vruchteloos geïntimeerde inroept dat de scheiding van lijf en goederen ten nadeele van appellant uitgesproken werd;

Dat zoo de echtscheiding en de scheiding van lijf en goederen respectievelijk ten nadeele van beide echtgenooten uitgesproken worden, art. 301 B. W. niet toepasselijk is ;

Dat, inderdaad, in dergelijk geval het vaststaat dat ten laste van beide echtgenooten wederzijdsche grieven bestonden die de verbreking van den huwelijksband rechtvaardigden; dat geïntimeerde zich dus niet in den toestand bevindt voorzien bij voormeld artikel, hetwelk aan de Rechtbank toelaat aan den onschuldige echtgenoot eene schadeloosstelling ten laste van den schuldigen echtgenoot toe te staan;

Dat enkel appellant's verplichting in het onderhoud van zijn kind te voorzien bleef bestaan en dat alleen deze verplichting in aanmerking moet komen om de te betalen som vast te stellen;

Dat, met het oog op den maatschappelijken staat der partijen, de behoeften van het kind, het vermogen van appellant en de verplichting van geïntimeerde, volgens hare middelen in de behoeften van het kind te voorzien, de door appellant te betalen som voor het onderhoud van het kind, op 300 frank in de maand moet gebracht worden;

Om deze redenen:

Het Hof, gelet op art. 2 der wet van 15 Juni 1935;

Gehoord het eensluidend advies van den heer Advocaat-Generaal Remy ; alle meerdere of andere conclusiën als ongegrond verwerpende;

Ontvangt het beroep, verklaart het gegrond en doet het bestreden vonnis te niet;

Opnieuw wijzende, zegt dat de som door appellant aan geïntimeerde tot onderhoud van het kind te betalen op 300 frank in de maand verminderd wordt, dit vanaf den dag der dagvaarding, zijnde den 25en September 1936; veroordeelt voor zooveel noodig appellant deze som aan geïntimeerde te betalen;

Veroordeelt geïntimeerde tot de kosten van beide aanleggen.

64

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 25 Mei 1937.

Voorzitter d.d.: Mr. De Ridder.

Raadsheeren: HH. Debeil en Van der Donckt

Advocaat-Generaal: Mr. Colard.

Pl.: Mrs Reynaert (Leuven), Creten (Brussel) en Anciaux (Leuven).

AANSPRAKELIJKHEID. — ARTIKEL 1382 VAN HET B. W. — BLIJVENDE INVALIDITEIT VAN 10 %. — VEELEER ZEDELIJKE SCHADE.

Indien het spruit uit de bestanddeelen der zaak dat het slachtoffer den arbeid heeft hervat, en hetzelfde loon getrokken heeft, dat het zou verdiend hebben ware er

geen ongeval geweest, is de werkkraftvermindering alleen van aard de werктаak moeilijker en vermoeiender te maken; zulke hindernis is veeleer van zedelijken aard en wordt billijk vergoed door de toekenning van de som van twaalf duizend frank.

Doms en La Mutuelle des Syndicats Réunis
t/ Van Lint Aug. en V. L. A.

Gedaagd om te hooren beslissen over de burgerlijke belangen ten gevolge van het arrest, uitgesproken door het Hof van Beroep te Brussel, den 15 October 1935, dat den eerste verwijst uit hoofde van onvrijwillige verwondingen en den tweede burgerlijk verantwoordelijk verklaart;

Gehoord het verslag gedaan door den heer Voorzitter;

Gehoord de burgerlijke partij Doms in hare conclusiën en middelen ontwikkeld door Mr Karel Reynaert der balie van Leuven;

Gehoord de burgerlijke partij La Mutuelle des Syndicats Réunis in hare middelen ontwikkeld door Mr Creten, advocaat der balie van Brussel;

Gehoord het Openbaar Ministerie in zijn advies;

Gehoord de gedaagde Van Lint August, M. L. en de burgerlijk verantwoordelijke Van Lint Alphonse F. M., in hunne conclusiën en middelen, ontwikkeld door Mr Anciaux, advocaat;

Gezien het tusschenarrest door het Hof verleend in dato van 15 October 1935;

Gezien het deskundig verslag van den heer Doctor Van Deuren neergelegd ingevolge dit arrest;

Aangezien de rechten der burgerlijke partijen op schadevergoeding definitief bepaald werden tot op 24 December 1934 door het tusschenarrest;

Aangezien er slechts nog te beslissen valt over het bestaan, den aard, den graad, den duur der werkonbekwaamheid van Doms na dien laatsten datum;

Aangezien het blijkt uit hoogervernoemd verslag dat de burgerlijke partij Doms sedert 24 December 1934 nog stoornissen van lichten aard vertoont, die overblijfsels zijn van de opgelopen schedelbreuk en voor belanghebbende een gedeeltelijke werkkraftvermindering daarstellen, welke op een 10e blijvende invaliditeit moet geschat worden;

Aangezien het anderzijds spruit uit de bestanddeelen der zaak dat sinds 24 December 1934 de burgerlijke partij Doms den arbeid heeft hervat en al werd zij in een andere categorie aan 't werk gesteld, toch hetzelfde loon getrokken heeft dat zij zou verdiend hebben ware zij niet het slachtoffer van het ongeval geweest;

Aangezien alzoo de werkkraftvermindering door den deskundige vastgesteld niet van aard is om het werkloon van de burgerlijke partij Doms te beïnvloeden, doch alleen het volbrengen harer werктаak moeilijker en vermoeiender te maken;

Aangezien zulke hindernis veeleer van zedelijken aard is en als dusdanig op billijke wijze zal vergoed worden door de toekenning der hierna bepaalde som;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gezien artikelen 1382 van het Burgerlijk Wetboek; 211 van het Wetboek van Strafvordering; 24 van de wet van 15 Juni 1935, door den heer Voorzitter ter zitting aangeduid;

Verder op tegenspraak beslissende op het beroep;

Verwijst betichte en de burgerlijke verantwoordelijke Van Lint A. solidairlijk te betalen aan de burgerlijke partij Doms de som van 12.000 frank, met de gerechtelijke interesten vanaf den 24 December 1934;

Verwijst betichte en de burgerlijke verantwoordelijke solidairlijk tot de kosten van eersten aanleg en van beroep de burgerlijke vordering aanbelangende, zowel tegenover de burgerlijke partij Doms als de burgerlijke partij «La Mutuelle des Syndicats Réunis en de publieke partij;

(Verder zonder belang).

65

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 13 November 1936.

Voorzitter : M. Eyben.

Rechters : MM. J. Paes en H. Deckers.

Pleiters : Mrs E. Ooms, W. Koll, F. Bosmans,
M. Van Caster en Pirson (Brussel).

I. TESTAMENT BIJ OPENBARE AKTE. — MELDING DER ONDERTEEKING DOOR ERFLATER EN GETUIGEN (ART. 14 EN 68, WET 25 VENTOSE JAAR XI). — VERPLICHTEND.

II. MELDING DER ONDERTEKENING. — GESLOTEN BETEENKENT NIET GETEEKEND.

III. TESTAMENT BIJ OPENBARE AKTE. — NIETIGHEID VERANTWOORDELIJKHEID VAN NOTARIS.

IV. EIGENHANDIG TESTAMENT. — LATER NIETIG TESTAMENT BIJ OPENBARE AKTE. — GEEN HERROEPING.

De bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en van de wet van 25 Ventose jaar XI op de testamenten bij openbare akten vullen elkander aan en dienen cumulatief toegepast te worden.

Diensvolgens moet de notaris op straf van nietigheid in het slot van het testament bij openbare akte de onderteekening ervan door den erflater en de getuigen vermelden.

De bewering als zoude de slotmelding « gedaan, verleden en opgemaakt en gesloten » moeten beschouwd worden als gelijkwaardig met de vereischte melding der onderteekening door erflater en getuigen kan niet ernstig worden opgenomen.

De notaris welke in het slot van het testament bij openbare akte de onderteekening ervan door erflater en getuigen niet vermeldt begaat een fout, voor welker gevolgen hij verantwoordelijk is.

Alleen een geldig testament of een geldige notarieele akte is bij machte een vroeger testament te herroepen.

V. O. t/ C. B. en cons.

Gehoord partijen in hunne middelen en besluiten;
Gezien de stukken des gedings;

Gezien de wet van 15 Juni 1935, art. 2, 34, 37, 41.

I. *Wat betreft de vordering ingeleid door partij Me Corluy bij geboekte dagvaarding d.d. 4 en 6 December 1935 van het Ministerie van deurwaarder Verhulst :*

Aangezien de eisch strekt tot de nietigverklaring van het testament bij openbaren akt van wijlen Josephus Pauwels, verleden op 15 November 1934 voor notaris X., om reden in dit testament geen melding werd gemaakt van de onderteekening ervan door den erflater en de getuigen;

Aangezien in artikelen 14 en 68 der wet van 25 ventôse jaar XI, uitdrukkelijk voorzien is dat, op straf van nietigheid, op het einde der notarieele akten melding moet gemaakt worden der onderteekening door partijen, getuigen en notaris;

Aangezien de echtelieden C. B. door het betwist testament als algemeene legatarissen aangesteld, op last zekere particuliere legaten uit te voeren, opwerpen dat de voorschriften der artikelen 14 en 68 der wet van 25 ventôse jaar XI niet toepasselijk zouden zijn op de testamenten bij openbare akte; dat alleen de voorschriften van het burgerlijk wetboek zouden moeten nageleefd worden, waarin de ontbrekende melding niet vereischt wordt, zoodat het gewraakte testament ten volle geldig zou zijn;

Aangezien geen tegenstrijdigheid bestaat tusschen de bepalingen der wet van ventôse en deze van het burgerlijk wetboek, in welk geval zou dienen aangenomen te worden dat de bijzondere wet van de algemeene afwijkt;

Aangezien er bijgevolg redelijkerwijze moet beslist worden dat de bepalingen der beide wetteksten elkaar aanvullen en cumulatief dienen te worden toegepast;

Aangezien door de wet van 16 December 1922 geenszins afbreuk wordt gedaan aan deze zienswijze, vermits de testamenten bij openbare akte er uitdrukkelijk in voorzien worden als zijnde notarieele akten en er tusschen de notarieele akten geen onderscheid gemaakt wordt, wat betreft de toepasselijkheid van het huidige artikel 14 der wet van 25 ventôse, jaar XI;

Aangezien trouwens de aldus gehuldigde zienswijze algemeen aangenomen wordt, door de rechtspraak (zie: Verbr. 2 December 1833, P. 1833, I, 181, Ber. Bastia, 29 December 1856, S. 1857, II, 333; Tongeren, 15 Maart 1893, Revue Notariat 1893, 476) en overwegend is in de rechtsleer (zie o.a. Schicks en Van Isterbeek, V. 893; Kruyskens, 267, R. P. V° Donations et testaments n° 833, Planiol et Ripert, V, n° 565).

II. *Wat betreft de in zake roeping ingeleid door de partij van Mter Veyssière, bij geboekt exploit, d.d. 31 December 1935, van het ministerie van deurwaarder Van Elsacker.*

Aangezien deze eisch ertoe strekt notaris X. te hooren gelasten in vrijwaring tusschen te komen en zich te hooren veroordeelen tot betaling van frank 200.000 ten titel van schadevergoeding bij toepas-

sing der artikelen 1382 van het burgerlijk wetboek en 68 der wet van 25 ventôse jaar XI;

Aangezien de fout door den notaris begaan onbetwistbaar is; dat het inderdaad volstaat erop te wijzen dat alle rechtschrijvers de betwisting opgezezen aangaande het al dan niet vereischt zijn der ontbrekende melding, uitvoerig behandelen, en dat zelfs degenen die ze als onnoodig beschouwen, de notarissen aanzetten ze toch in de akten te lasseschen om betwistingen te voorkomen en hunne verantwoordelijkheid te dekken;

Aangezien de bewering als zoude de slotmelding «gedaan, verleden en opgemaakt en gesloten» moeten beschouwd worden als gelijkwaardig met de vereischte melding der onderteekening door erf-later en getuigen niet ernstig kan worden opgenomen;

Aangezien het principieel der verantwoordelijkheid van den notaris vastgesteld zijnde, partijen dienen verzonden te worden naar eene latere zitting opdat het bedrag der toe te kennen schadevergoeding zou vastgesteld worden;

III. *Wat betreft den wedereisch ingeleid door partij Mter Van Genechten bij beteekende besluiten d.d. 2 Mei 1936:*

Aangezien de eisch in hoofdorde strekt tot het hooren zeggen voor recht dat, alhoewel de akte verleden door notaris X. ongeldig is als testament deze akte van waarde is als akte herroeping bevattend van het eigenhandig testament d.d. 20 Februari 1932, waarbij wijlen Josephus Pauwels als algemeene erfgename aanstelde M. V. O.;

Aangezien echter alleen een geldig testament of een geldige notarieele akte bij machte is een vroeger testament te herroepen; (zie o.a. Schicks en Van Isterbeek, IV, 732; Kluyskens 254; R. P. v^o Donations et testaments n° 931; Planiol et Ripert V, n° 708, 709; Colin et Capitant III, 913);

Aangezien in ondergeschikte orde partij Mr Van Genechten het geschrift en het handteeken ontkent van het eigenhandig testament van 20 Februari 1932;

Aangezien er bijgevolg moet overgegaan worden tot onderzoek naar de echtheid van geschriften in den vorm door het wetboek van burgerlijke rechtspleging voorzien;

Aangezien in meer ondergeschikte orde partij Van Genechten tenslotte beweert dat moest het bewezen zijn dat het testament van 20 Februari 1932 van zijne hand is, Josephus Pauwels in alle geval niet gezond van geest was toen hij dit schreef; dat zij aanbiedt een reeks feiten te bewijzen waaruit zou blijken dat het hem onmogelijk was een gezonden en vrijen wil uit te drukken;

Aangezien er dient te worden gewacht, alvorens aangaande dit onderdeel van den wedereisch kan worden gevonnist of akte gegeven, dat het besluit der proceduur van onderzoek naar de echtheid van geschriften gekend zal zijn;

Om deze redenen:

De Rechtbank, alle andere of tegenstrijdige besluiten verwerpende, voegt de zaken ingeschreven

op de algemeene rol onder nummers 56711 en 56899 samen;

Machtigt verweerders sub B. 5° en 11° om in rechte te treden; verleent akte aan 1ste verweerder dat hij zijne vrouw machtigt om in rechte te treden;

Verleent akte aan eischeres dat zij zich het recht voorbehoudt, op grond van alle andere redenen, de nietigheid te vorderen van het zoogezegd openbaar testament van wijlen Josephus Pauwels, op 15 November 1934 overleden;

Verleent akte aan partij Veyssière dat zij het geding schat op een bedrag van minstens 400.000 fr.;

Verleent akte aan partij De Weerdt dat zij zich naar de wijsheid der rechtbank gedraagt;

Verleent akte aan partij Veyssière dat zij zich gedraagt naar de wijsheid der Rechtbank en de verklaringen der wettige erfgenamen, wat betreft het eigenhandig testament krachtens hetwelk aanlegster handelt; alsook dat zij de gestelde feiten betwisten als zijnde niet ter zake dienende en in elk geval de echtheid dezer feiten ontkennen;

Zegt voor recht dat het testament bij openbare akte van wijlen Josephus Pauwels, op 15 November 1934, voor notaris X. te Y. verleden, nietig is, en van geenerlei waarde;

Veroordeelt bijgevolg partij Mter Veyssière om de eigendommen afhangende van de nalatenschap van wijlen Josephus Pauwels te ontruimen en bij gebreke zulks te doen binnen de maand der beteekening van het huidig vonnis, machtigt eischeres en de wettelijke erfgenamen van nu af voor alsdan om haar uit te drijven met de haren, en alwie er zich bevinden zal met zijne meubelen en roerende voorwerpen op den openbaren weg te stellen;

Aanvaardt den eisch van invrijwaring tegen notaris V. d. H.; diensvolgens zegt voor recht dat deze laatste gehouden is de schade door partij Veyssière tengevolge van de nietigverklaring van het testament opgelopen, te vergoeden; verzendt voor wat dit deel betreft de zaak naar de algem. rol om nadien door de naarstigste partij terug voorgebracht te worden;

Zegt voor recht dat het eigenhandig testament van 20 Februari 1932 niet herroepen werd door het nietig testament bij openbare akte van 15 November 1934;

Zegt wat betreft de beslissing aangaande den geestestoestand van wijlen Josephus Pauwels, dat alvorens desaangaande te vonnissen, er dient gewacht naar den uitslag van het hiernabevolen onderzoek naar de echtheid van geschriften;

Zegt dat er zal overgegaan worden tot een onderzoek naar de echtheid van het geschrift en handteeken van het eigenhandig testament van wijlen Josephus Pauwels, d.d. 20 Februari 1932;

Gelast hiermede de heeren: 1) Gansse, scheikundige te Antwerpen; 2) Hekkers, scheikundige te Antwerpen, en 3) De Vries Ed., scheikundige te Antwerpen; bij gebreke aan partijen overeen te komen om ze te benoemen;

Stelt den heer rechter Paës aan ten overstaan van wien de verificatie zal plaats grijpen;

Bepaalt dat voormeld stuk ter griffie zal worden nedergelegd nadat zijn toestand is vastgesteld en dat het geteekend en gewaarmerkt is door eischeres of haar pleitbezorger en door den griffier die van een en ander proces-verbaal opmaakt;

Veroordeelt de partij van Mr Veyssière tot de kosten haar gedaan, plus de $\frac{2}{3}$ der kosten van de partij van Mr Corluy;

Veroordeelt de partij van Mr Maes tot hare kosten plus de kosten gedaan door en ten laste gelegd van de partij Veyssière;

Veroordeelt de partij Mr Maes tot hare kosten van Mr Corluy, alsook de kosten der partij Van Genechten en der partij De Weerd;

Verklaart het vonnis *niet* uitvoerbaar spijs verzet of beroep en zonder borgstelling.

66

BURGERLIJKE RECHTBANK VAN DENDERMONDE

10 Juli 1937.

Voorzitter : M. Van Ginderachter.
Pleiters : Mrs Wildiers, Piret, Selderslaghs.

ERFENISSEN. — KARAKTER VAN RECHT VAN ERFOPVOLGING. — FICTIE. — KLEINZOOON RECHTSTREEKS ERFGENAAM VAN GROOTVADER.

De vertegenwoordiging inzake erfopvolging is een fictie van de wet waarbij de vertegenwoordigers in de plaats, den graad en de rechten treden die de vertegenwoordigde zou genoten hebben indien hij in leven gebleven ware; het is dus de vertegenwoordiger die erft en niet de vertegenwoordigde. Een kleinkind, dat de erfenis van zijn vader verworpen heeft, bekomt de erfenis van zijn grootvader, niet als erfgenaam van zijn vooroverleden vader, maar rechtstreeks als erfgenaam van zijn grootvader.

Vissers t/ Somica.

Gehoord partijen in hunne middelen en beslitselen ;

Gezien de stukken ;

Overwegende dat verweerders Somica en Campina beweren schuldeischers te zijn van wijlen Aimé Van Damme, de eerste voor de sommen van 117.512,90 fr. plus 822,20 plus 10.000 fr. de tweede voor de som van 558,35 fr.; dat Aimé Van Damme overleden is den 27n November 1932 en dat zijne dochter Marie-Louisa Van Damme, bijgestaan en gemachtigd door haar echtgenoot, Jaak Vissers, op 7 Maart 1933, ter griffie der rechtbank van eersten aanleg te Antwerpen verklaard heeft zuiver en eenvoudig aan de nalatenschap van haar vader te verzaken ;

Overwegende dat de vader van Aimé Van Damme, Jozef Van Damme, overleden is op 11 October 1936; dat Somica en Campina in handen van den notaris De Bleekere te Buggenhout, zich er tegen verzet hebben dat de verdeling van zijne nalatenschap buiten hun aanwezigheid gedaan worde ;

Overwegende dat de eisch strekt tot het hooren zeggen voor recht dat, gelet op bovenvermelde verzaking, welke ter kennis van verweerders gebracht werd, het verzet van deze laatsten ongegrond, tergend en roekeloos is en derhalve dat elkeen der verweerders tot het betalen eener schadevergoeding van 10.000 fr. dient te worden veroordeeld; dat eischers tevens, den notaris De Bleekere in zake betrokken hebben ;

Overwegende dat verweerders Somica en Campina tot staving van hun verzet, inroepen :

1) dat aanleggers voor hun verzaking aan de nalatenschap van Aimé Van Damme door de betaling van kleine schulden daden gesteld hebben van aanvaarding, zoodat de verzaking zonder waarde is ;

2) dat aanleggers — vertegenwoordigers van hun vooroverleden vader — in al de rechten en verplichtingen van dezen laatste treden ;

3) dat ingeval de bedoelde verzaking vanwege aanleggers geldig mocht verklaard worden, Jozef Van Damme — vader van Aimé Van Damme — tot de erfenis van zijn zoon zou geroepen geweest zijn en dat hij daaraan niet heeft verzaakt ;

I.

Overwegende weliswaar dat de aanvaarding van een nalatenschap stilzwijgend kan zijn, wanneer de erfgenaam een daad verricht die noodzakelijkerwijze zijne bedoeling om te aanvaarden doet veronderstellen en die hij slechts in zijn hoedanigheid van erfgenaam bevoegd is te verrichten (art. 778 B. W.)

Overwegende dat aanleggers stellig betwisten eenige daad van aanvaarding te hebben verricht; dat bij gebrek vanwege verweerders, eenige aannuiding te geven aangaande de schulden die aanleggers zoogezegd zouden hebben betaald, hun aanbod van getuigen verhoor desbetreffende niet dient te worden aangenomen ;

dat immers de aangehaalde kleine betalingen daden van voorloopig beheer kunnen zijn welke de aanvaarding van de nalatenschap niet na zich slepen (art. 779 B. W.).

2.

Overwegende dat luidens art. 774, alina 2 B. W. men de plaats vervullen kan van hem wiens erfenis men verworpen heeft ; de vertegenwoordiging eene fictie is van de wet waarbij de vertegenwoordigers in de plaats, den graad en de rechten treden welke de vertegenwoordigde zou genoten hebben, ware hij in leven gebleven, dat het aldus de vertegenwoordiger is die erft en niet de vertegenwoordigde ;

Overwegende diensvolgens dat Maria-Louisa Van Damme krachtens de wet zelf tot de erfenis komt van haar grootvader, niet als erfgenaam van haar vader wiens erfenis zij verworpen heeft, maar rechtstreeks als erfgenaam van haar grootvader; dat zij dus ook niet wettelijk gehouden is tot het

betalen der schulden van haar vader waarvan zij geacht wordt nooit erfgenaam geweest te zijn;

Overwegende dat de afwezigheid van verzaking van wege Jozef Van Damme aan de nalatenschap van Aimé Van Damme — in de veronderstelling dat die verzaking had moeten plaats hebben — quod non — door de verweerders niet kan ingeroepen worden vermits het kwestieus verzet enkel gesteund is op de bewering dat Somica en Campina schuldeischers zijn van de weduwe Aimé Van Damme en van de echtgenooten Vissers-Van Damme en niet van een zoogezegde schuldvordering jegens Jozef Van Damme;

Overwegende overigens dat Jozef Van Damme geen erfgenaam was van zijn zoon Aimé — aangezien deze laatste een dochter naliet (art. 745 B.W.) dat hij dus ook aan dezes nalatenschap niet behoefde te verzaken;

Wat de door de aanleggers aangehaalde schade betreft :

Overwegende dat aanleggers ten gevolge van het verzet van verweerders Somica en Campina het hun toekomstige aandeel in de nalatenschap van Jozef Van Damme — deel geraamd op 118.000 fr. — tot heden niet hebben kunnen in ontvangst nemen en erover beschikken ; dat zij hierdoor schade geleden hebben welke ex aequo et bono op 4000 frank mag geraamd worden ;

Overwegende dat het overige van de beweerde schade ofwel niet genoegzaam bewezen is ofwel in geen oorzakelijk verband staat met het wederrechtelijk verzet van verweerders ;

Wat betreft het inzake roepen van den notaris De Bleekere :

Overwegende dat in de dagvaardiging hem op 27 Februari 1937 beteekend, geen de minste vordering tegen den notaris De Bleekere gesteld is ; vermits het geding tusschen Somica en Campina enerzijds, de echtgenooten Vissers-Van Damme anderzijds, den notaris De Bleekere niet raakt en deze laatste als derde persoon tegen het vonnis geen verzet zou mogen doen ; dat derhalve de notaris De Bleekere moet vergoed worden voor de schade hem door zijn in zake roepen berokkend ; dat die schade op 250 fr. mag geraamd worden ;

Om deze Redenen :

De Rechtbank, alle verdere en tegenstrijdige conclusies als ongegrond verwerpende en elk aanbod van bewijs als noodeloos van de hand wijzende ;

zegt voor recht dat het verzet gedaan door verweerders Somica en Campina in handen van den notaris De Bleekere buiten hun aanwezigheid tot de verdeling der nalatenschap van Jozef Van Damme over te gaan, niet gerechtvaardigd is en dat de notaris derhalve met dit verzet geen rekening zal hebben te houden ;

veroordeelt bovendien verweerders Somica en Campina hoofdelijk om aan eischers ten titel van schadevergoeding te betalen de som van 4000 frank met de gerechtelijke intresten ;

Stelt notaris De Bleekere buiten zaak ;

Veroordeelt aanleggers om aan den notaris De Bleekere te betalen, 250 frank met de gerechtelijke intresten ;

Ontzegt eischers het meer gevorderde als ongegrond ;

Veroordeelt verweerders Somica en Campina hoofdzakelijk tot al de kosten uitgenomen deze veroorzaakt door het in zake roepen van notaris De Bleekere, welke door aanleggers zullen gedragen worden.

Al die kosten op taxaat.

Verklaart dat vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande de alle verhaal en zonder borg, uitgenomen wat de kosten betreft.

67

CORRECTIONEELE RECHTBANK TE GENT

3e Kamer. — 5 October 1937.

Voorzitter : M. Parmentier.

O. M. : M. Bobijn.

Pleiter : Mr Elias

STRAFRECHT. — BESCHADIGING VAN VOORWERPEN VAN PUBLIEK NUT. — ART. 526. — INTERPRETATIE.

Door het woord «beschadiging» wordt in artikel 526 van het Wetboek van Strafrecht bedoeld een vermindering van waarde van hetgeen het voorwerp der geincrimineerde daad is geweest, of een vermindering van het openbaar nut waartoe het bestemd is, of ten minste een bevuling of bevuiling die minstens tijdelijk of gedeeltelijk dit nut zou verminderen en kosten zou vergen om haar te doen verdwijnen.

Dit is niet het geval daar waar met kalk op een vluchtheuvel van de tram of op een spoorbrug het woord «amnestie» werd geschilderd.

Sch. t/ Om.

Overwegende dat er twijfel bestaat nopens de toepasselijkheid van artikel 526 op het feit waarmee de verdachte beticht, wordt, namelijk :

Het schilderen bij middel van kalk van het woord «Amnestie» op de brug van den ijzerenweg Gent-Brussel, te Ledeberg, Hundelgemeschensteenweg en op den vluchtheuvel van den tram te Ledeberg, Botermarkt.

Overwegende dat, hoe onbehoorlijk en ongepast ook dit feit moge wezen ; het voorzeker geen vernieling of verminking en ook geen eigenlijke beschadiging van voormelde monumenten of voorwerpen uitmaakt.

Dat door het woord beschadiging bedoeld wordt eene vermindering van waarde van hetgeen het voorwerp is geweest van de geincrimineerde daad, of een vermindering van de openbare nuttigheid waartoe het bestemd is, of ten minste een bevuling of bevuiling ervan die ten minste tijdelijk en gedeeltelijk voormelde nuttigheid zou verminderen en verder kosten zou vergen om ze te doen verdwijnen, het-

geen namelijk het geval geweest is voor opschriften, de benaming van straten aanduidende, waarvan men den tekst gedeeltelijk had doen verdwijnen bij middel van tar of zwarte verf.

Dat dergelijke vermindering van waarde of van nuttigheid in casu niet bestaat, vermits noch de waarde, noch de nuttigheid van de brug en vluchtheuvel op welke de verdachte bovengemeld opschrift heeft geteekend daardoor verminderd is geweest en dat dit opschrift vervaardigd geweest zijnde met kalk, op korten tijd in ons zeer regenachtige Vlaamsche gewesten noodzakelijk van zelf moet verdwijnen.

Dat indien men zelfs moest aannemen, dat door gepleegd feit bedoelde brug en vluchtheuvel zouden verleelijk geweest zijn en dat hunne æsthetische waarde daardoor ten minste tijdelijk eene vermindering zou ondergaan hebben, dergelijke vermindering niet in aanmerking zou dienen genomen, daar deze spoorbrug en vluchtheuvel onmogelijk op gelijke voet kunnen gesteld worden met een standbeeld of soortgelijk versieringskunstwerk.

Overwegende verder dat art. 559 1° hier in elk geval niet toepasselijk is, daar de brug en vluchtheuvel waarop geïncrimineerd opschrift geschilderd is geweest, onmogelijk als roerende goederen kunnen aanzien worden.

Om deze redenen :

De rechtbank

Rechtdoende op tegenspraak, ontslaat den verdachte van de vervolging zonder kosten.

68

**RECHTBANK VAN KOOPHANDEL
TE AALST**

1ste Kamer. — 12 Oktober 1937.

Voorzitter : M. Van der Schueren.
Referendaris : M. Van den Bergh.
Pleiters : Mrs Van Mol en Beeckman.

**TAALGEBRUIK. — DAGVAARDING. — WISSEL. —
PROTESTAKTE VERMELD IN DAGVAARDING. —
TAALVEREISCHTE.**

De wissel en de protestakte die in een inleidende dagvaarding worden overgeschreven moeten in de taal der procedure gesteld zijn op straffe van nietigheid.

Schroeders t/ Schouckens.

Aangezien de eischers, bij exploit van deurwaarder Wery De Knibber, te Ninove, van 18 Juni 1937, den verweerder hebben gedagvaard in betaling — met de commercieele en de rechterlijke intresten en de kosten — eener som van fr. 1.164,75, onderverdeeld als volgt :

- 1) fr. 875, bedrag van een aanvaarde wissel;
- 2) fr. 30,60 voor bank- en protestkosten;

3) fr. 150,90 voor vervallen intresten aan 6,5 % sedert 1 Augustus 1932 tot 25 Maart 1935;

4) fr. 108,25 voor vervallen intresten aan 5,5 % sedert 26 Maart 1935 tot op den datum van dagvaarding;

Aangezien de zaak op de zitting van 29 Juni 1937 naar de algemeene rol werd verzonden;

Aangezien de eischers op 16 Juli 1937 eene dagstelling en voor zooveel noodig nieuwe dagvaarding lieten beteekenen, die niet op de algemeene rol werd gebracht;

Aangezien eene tweede dagstelling en voer zooveel noodig nieuwe dagvaarding werd beteekend, door het ambt van deurwaarder Wery De Knibber, te Ninove, op 28 Juli 1937, met hetzelfde doeleinde als de inleidende dagvaarding, en met als bijkomende vordering de kosten van de dagstelling van 10 Juli en van 28 Juli 1937;

Aangezien in het inleidend exploit het accept dat tot grondslag aan den eisch dient, evenals de protestakte in de Fransche taal werden overgeschreven; dat op die wijze artikel 2 der wet van 15 Juni 1935, dat de Nederlandsche rechtspleging voorschrijft, niet werd nageleefd; dat artikel 40 derzelfde wet hiervoor de nietigheid voorschrijft;

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle tegensprekelijke en meeromvattende besluiten verwerpende, verklaart het inleidend exploit nietig, en de vraag onontvankelijk; verwijst den eischer in de kosten; verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande alle verhaal en zonder borg.

69

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 2 Juli 1937.

Voorzitter : M. Eyben, rechter, d.d. Voorzitter.
Rechtters : MM. Buch en Schuermans.
Pleiters : Mrs Winkelmolen en Frans Wildiers.

**FEITELIJKE VENNOOTSCHAP. — RECHT DER
LEDEN OP TERUGTREKKING VAN FONDSSEN EN
DEELING.**

In zake feitelijke vereenigingen hebben de vennoten het recht niet de fondsen die ze gestort hebben terug te trekken of de deeling van het maatschappelijk vermogen aan te vragen. De vennoten kunnen op dit recht alleen aanspraak maken na de ontbinding van de maatschappij waartoe door de meerderheid der leden moet besloten worden.

B. en S. t/ O.

Aangezien bij geregistreerd en hier aangehecht inleidend exploit van 28 October 1936, aanleggers B. en S., de deeling en vereffening eischen van zekere onverdeeldheid, dewelke tusschen hen en

verweerder O. zou bestaan en een bepaalde hoeveelheid muziek-partijen en partituren als voorwerp zou hebben;

Aangezien bij eveneens geregistreerd en hier aangehecht exploot van 18 December daaropvolgend, O. zich uitsluitend eigenaar bewerende der betrokkene voorwerpen van consoorten B., de teruggave derzelve vraagt;

Aangezien beide eischen verknocht zijn en dienen samengevoegd;

Over den eisch van consoorten B. :

Aangezien uit de bestanddeelen van het geding ten overvloede blijkt dat alle partijen leden zijn eener feitelijke associatie, dewelke in 1902 onder de benaming «Maatschappij der Concerten van Gewijde Muziek» gesticht werd en dat de betrokkene muziekkpartijen en partituren minstens voor het grootste gedeelte de eigendom dezer associatie zijn; dat derhalve de titel waarop aanleggers zich beroepen geen louter recht tot onverdeeldheid, zooals zij het beweren, dan wel een echt maatschappelijk recht, uitmaakt;

Aangezien het thans van principieel is dat in zake van feitelijke vereenigingen de vennooten het recht niet hebben «de fondsen die ze gestort hebben terug te trekken of de deeling van het maatschappelijk vermogen aan te vragen»; (Rev. Prat. des Soc. com. 1930, bl. 9; Burg. Rechtb. van Bergen, 9 April 1888; Pand. Pér. 1890, nr 665);

Dat de vennooten op dit recht kunnen aanspraak maken alleen na de ontbinding der maatschappij dewelke bij meerderheid van stemmen besloten wordt; (Burg. Rechtbank van Luik, 23 Febr. 1910; Pas. 1910, bl. 185);

Aangezien geen bestanddeel voorhanden ligt waaruit de samenstelling der vereeniging en het aantal harer leden zou blijken;

Aangezien het, weliswaar, vaststaat dat het inrichtingscomitee derzelve vanaf 1904 samengesteld was uit de drie twistende partijen en uit deze partijen alleen, dat nochtans het aantal vennooten niet noodzakelijkerwijze met dat der comiteesleden moest overeenkomen en dat door aanleggers consoorten B. op wie de bewijslast rust, geen aanwijzing verschaft wordt, waaruit blijkt dat de leden der vereeniging tot de in het geding betrokkene partijen dient beperkt te worden;

Aangezien uit het voorgaande blijkt dat de eisch ongegrond is;

Over den eisch van O. :

Aangezien aanlegger evenmin eenig uitsluitend eigendomsrecht over de betwiste voorwerpen bewijst en dat uit de door hem in zijne besluiten aangestipte feiten, moesten ze aangenomen worden, dergelijk recht niet noodzakelijker wijze zou moeten afgeleid worden;

Aangezien met aan te nemen, zooals aanlegger het beweert, dat een gedeelte dezer voorwerpen bestond uit afschrijvingen van de hand van aanlegger zelf; dat in feite deze afschrijvingen bij het gemeenschappelijk bezit ingelijfd werden en dat het niet blijkt dat aanlegger zich er den eigendom van heeft willen voorbehouden;

Aangezien hetzelfde niet geldt wat betreft de door O. gecomponeerde muziekstukken dewelke trouwens consoorten B. mondeling aanbieden aan aanlegger terug te bezorgen, dat deze teruggave zich afdwingt;

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle andere en tegenstrijdige besluiten van de hand wijzende, voegt de zaken, ingeschreven onder nr 59055 en 59544 van de Alg. rol samen;

Verder akte gevende aan partijen Veyssièrre en Corluy van hunne schatting van het geding;

Wijst aanleggers B. en S. van hunnen eisch af jegens verweerder O.;

Recht doende over den eisch van dezen laatste jegens consoorten B., veroordeelt deze laatste aan O. de door hem gecomponeerde en in hun bezit gebleven muziekstukken terug te bezorgen;

Wijst O. af van het overige van zijnen eisch;

Verwijst consoorten B. in de kosten van hun eigen eisch en tot één zesde der kosten van dezen ten verzoeken van O. ingesteld;

Verwijst dezen laatste in de vijf overige zesden der kosten van dezen eisch.

70

**RECHTBANK VAN KOOPHANDEL
TE ST. NIKLAAS**

17 Maart 1936

Voorzitter : M. Verschuren.

Referendaris : Mr L. Thuysbaert.

Pleiters : Mrs Saverys F. en Foulon.

ZEE- EN RIVIERRECHT. — VORRECHTEN OP SCHEPEN.

Op schepen bestaan er geen andere voorrechten dan deze voorzien bij artikel 23 der samengeordende wetten betreffende zee- en riviervaart (wet van 28 November 1928).

De vordering van een bevrachter om vergoeding te bekomen voor de geleden schade wegens het niet uitvoeren van de bevrachtingsovereenkomst is op het schip niet bevoorrecht.

Fail. D. t/ N .V. B. Z. B. K. en S.

Schuldvordering N. V. « Scaldia ».

Aangezien de N. V. Scaldia, waarvan de zetel gevestigd is te Antwerpen, verzoekt opgenomen te worden in het bevoorrecht van het faillissement van den heer M. J. Daes, voor de som van fr. 5265,90, bedrag der kosten door de aanzoekster gemaakt voor het overladen der goederen, die zich bevonden in het schip « Maurits » aan den gefaillieerde behorende en dat in beslag genomen werd ten verzoeken van de N. V. Belgische Zee en Binnenvaart Kredietmaatschappij » ;

Aangezien de heer Curator verklaart zich te gedragen naar het oordeel der Rechtbank ;

Aangezien de N. V. Belgische Zee en Binnenvaart Kredietmaatschappij, tusschenkomende krachtens art. 503 van de wet van 18 April 1851 de door de N. V. Scaldia ingediende schuldvordering betwist voor zooveel het voorrecht gevraagd wordt, omdat er op schepen geen andere voorrechten bestaan dan deze voorzien bij artikel 23 der wet van 10 Februari 1908 ;

Aangezien het artikel 23 der wet van 10 Februari 1908 het artikel 1 geworden is van de wet van 28 November 1928, dewelke « ten doel heeft de Belgische wetgeving in overeenstemming te brengen met de internationale verdragen tot het vaststellen van eenige eenvormige regelingen betreffende de voorrechten en hypotheken op schepen geteekend te Brussel op 10 April 1926 ;

Aangezien er, in gevolge deze wet, alleenlijk voorrecht bestaat voor « de vergoeding verschuldigd ter zake van verlies of beschadiging van de lading » (Hof van Beroep te Gent, 12 Juni 1933, J. C. F. 1933 blz. 103 n° 5323) ;

dat ook de heer Franck, verslaggever bij de bespreking van het Internationaal verdrag van Brussel 1926, verklaarde : « La même raison économique (qui justifie l'existence du privilège pour avaries et pertes de marchandises) n'existe plus quand le litige ne se rapporte pas à l'existence matérielle de la marchandise, la quantité, à son poids, à son intégrité, tels qu'ils sont décrits au connaissement mais simplement à des obligations diverses qui peuvent résulter du contrat de transport. Certes, ce contrat est, lui aussi, digne d'intérêt, mais seulement au même titre que tous les engagements qui peuvent exister entre les commerçants. Nous accordons donc un privilège aux indemnités pour pertes ou avaries à la cargaison ou bagages, mais nous n'allons pas plus loin » ;

Aangezien hier uit volgt, dat er geen voorrecht bestaat ten voordeele van de bevrachters wegens het niet uitvoeren van de bevrachtingsovereenkomst (Smeesters et Winkelmolen Droit Maritime et Fluvial 1929, n° 45) ;

dat, derhalve, de schuldvordering van de N. V. Scaldia niet bevoorrecht is ;

Om deze redenen :

De Rechtbank, gehoord den heer E. De Cleene, rechter-commissaris in zijn verslag, alle strijdige besluiten verwerpende, ontvangt de tegenspraak gedaan door de N. V. Zee en Binnenvaart Kredietmaatschappij, tegen het voorrecht gevraagd door de N. V. Scaldia ; verklaart de tegenspraak gegrond ; bijgevolg, laat de schuldvordering van de N. V. Scaldia, ten bedrage van fr. 5.265,90, tot het gewoon passief van het faillissement toe.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

71

vredegerecht te Moll

23 Februari 1937.

Vrederechter : Mr Suys.

Pleiters : Mrs Jansen en Verachtert.

VERKOOP. — AFGEKEURD VLEESCH. — KOOPVERNIEETIGENDE GEBREKEN — WET VAN 1894. — DWALING NOPENS DE ZELFSTANDIGHEID. — VERBREKING.

De wet van 1894 op de koopvermietigende gebreken sluit de toepassing der algemeene wetsbepalingen van het gewone recht niet uit.

Wanneer een beenhouwer een beest koopt om geslacht te worden en het vleesch na keuring geheel wordt afgekeurd en aangeslagen voor het vilbeluik, kan hij de verbreking der overeenkomst niet bekomen op grond dat het voorwerp van den verkoop buiten handel is gesteld, daar niet het vleesch maar wel het levend dier voorwerp van den verkoop was. Wel is hij ontvankelijk in zijne vordering tot verbreking der overeenkomst op grond van dwaling in zijnen hoofde nopens de zelfstandigheid indien het bewezen is dat hij niet zou hebben gecontracteerd als hij de juiste zelfstandigheid der zaak hadde gekend.

Dom t/ Verhoeven.

Aangezien de vordering strekt tot de koopvermietiging van een koe gekocht van verweerders voor de som van 1.100 frank, en tot het bekomen van 500 frank schadeloosstelling ;

Overwegende dat aanlegger zich steunt om deze koopvernietiging te doen uitspreken op de volgende punten :

1° Omdat het voorwerp van den verkoop buiten handel is gesteld ;

2° Omdat verweerders dezen verkoop gesloten hebben met bedrog ;

3° Omdat aanlegger gehandeld heeft wegens een dwaling nopens de zelfstandigheid der zaak ;

Overwegende dat verweerders hiertegen opwerpen : 1°) juridische standpunten ; 2°) feitelijke standpunten, welke zijn ;

a) Juridische standpunten : aanlegger heeft een geding ingelegd wegens koopvernietigend gebrek en werd afgewezen, de zaak is dus geëindigd : electa una via non datur recursus ad alteram ; b) aanlegger mag slechts enkel toepassing vragen der wet van 1894 op de koopvernietigende gebreken, de algemeene wetgeving wordt door deze speciale wet uitgesloten ;

2° Van feitelijken aard : a) de verklaring van een keurmeester is onvoldoende, een tegensprekelijk onderzoek is niet meer mogelijk ; b) de eenzelvighedi van het verkochte dier is niet meer mogelijk ; c) het dier werd nie tverkocht aan aanlegger ;

Overwegende dat wat de juridische standpunten van verweerder, er dient opgemerkt dat, voor wat de beweegredenen onder lit. a) betreft, dat aanlegger's eerste vraag niet ontvankelijk werd verklaard

wegens gebrekkige dagvaarding en dus den grond der zaak niet werd beslecht, dat er dus in feite nog geen weg werd gekozen vermits de dagvaarding nietig was — dat overigens de rechtsspreuk « electa una via » hier niet van toepassing komt daar de vordering op een gansch andere rechtsbasis is ingeleid dan de vorige;

Wat de beweegredenen onder litt. b) betreft dat de wet van 1894 op de koopvernietigende gebreken, de toepassing der algemeene wetsbepalingen van het gewone recht niet uitsluit. Rechtsleer en rechtspraak zijn het hierover eens. (Beltjens Code Civil annoté art. 1641. Cass. 2 Dec. 1897. Pas. 1898-II-27. Luik, 9 Maart 1910. Pas. 1910-II-238, Handelsrechtb. Brussel, 7 Maart 1910, P.P. 1910-908. Dinant, 23 Dec. 1912, Anno. Not. 1915-14).

Overwegende de argumenten van feitelijk aard — de ontkenning daarstellen van de feiten welke aanlegger vraagt met getuigen te bewijzen, uitgenomen het feit onder litt. a) maar dat dit geen gegrond opwerp is daar het niet alleen blijkt uit het certificaat van den keurmeester van het vilbeluik is vastgesteld dat het dier voor vernietiging werd aangeslagen;

Overwegende dat de vraag van aanlegger voor wat het eerste en tweede punt betreft waarop hij zijn vordering steunt, n.l.: 1° omdat het voorwerp van den verkoop buiten handel is gesteld; 2° omdat verweerders dezen verkoop hebben gesloten met bedrog, niet kunnen worden in aanmerking genomen voor het eerste omdat het hier niet gaat over verkocht vleesch maar over een verkocht dier en dit dier niet buiten handel was op het oogenblik van den verkoop — immers zijn slechts buiten handel (mogen niet worden verkocht) die dieren welke aangetast zijn door een der ziekten, welke tengevolge de wet van 30 December 1882 art. 1 en de hierop genomen koninklijke besluiten worden aangeduid — het vleesch is ook niet buiten handel gesteld maar volledig afgekeurd voor het verbruik en dientengevolge aangeslagen voor het vilbeluik; voor het tweede omdat het bedrog in hoofde van verweerders niet is bewezen en de feiten waarvan aanlegger het bewijs aanbiedt, geenszins dit bedrog daarstellen;

Overwegende dat aldus enkel overblijft, de derde basis, n.l.: omdat aanlegger gehandeld heeft wegens een dwaling nopens de zelfstandigheid der zaak;

Overwegende dat wanneer een beenhouwer een beest koopt om geslacht te worden en het vleesch na keuring geheel wordt afgekeurd en aangeslagen voor het vilbeluik, er moeten worden aangenomen dat deze beenhouwer zich vergist heeft nopens de zelfstandigheid der zaak — vergissing zoo groot dat zoo deze niet hadde bestaan en op voorhand de juiste zelfstandigheid der zaak had gekend, hij niet zou overeengekomen zijn en zijn toestemming tot den verkoop gegeven hebben van een dier dat hij niet gebruiken kon voor het doel waarvoor het bestemd was;

Overwegende dat het echter aan aanlegger is te

bewijzen en een voldoende aanbieding van bewijs doet met de volgende punten: 1° dat de koe die aanlegger van verweerders heeft gekocht op einde Juli 1936 geslacht is geworden op 29 Juli en tevens totaal werd afgekeurd; 2° dat hij en de dienstdoende veearts, verweerders hiervan onmiddellijk op de hoogte hebben gesteld door telefoongesprek en dat nog denzelfden dag aanlegger verweerders ten hunnen huize is gaan verwittigen;

Om deze redenen:

Vonnissende met last van hooger beroep;
Alvorens ten gronde te beslissen;

Laten aan aanlegger toe te bewijzen door alle rechtsmiddelen, getuigen inbegrepen: 1° dat de koe die aanlegger van verweerders heeft gekocht op einde Juli 1936, geslacht is geworden op 29 Juli en tevens totaal werd afgekeurd; 2° dat hij en de dienstdoende veearts verweerders hiervan onmiddellijk op de hoogte hebben gesteld door telefoongesprek en dat nog denzelfden dag aanlegger verweerders ten hunnen huize is gaan verwittigen.

Behouden het tegenbewijs aan verweerders voor door dezelfde rechtsmiddelen.

72

VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

4e Kanton. — 13 Januari 1937.

Vrederecliner: Mr V. De Keyser.
Pl. Mrs Van der Planken en Poplimont.

VERBINTENISSEN. — HEIRKRACHT. — STAKING.
— VOORWAARDEN.

Een staking die algemeen is en van zulken aard dat het voor iederen werknemer afzonderlijk onmogelijk is de eischen van de werklieden in te willigen, vermits de gansche organisatorische bedrijvigheid van een bepaalde nijverheid erbij betrokken is, met al hare bijkomende diensten, zoo officieele als administratieve, kan door de ondernemers als een geval van heirkracht ingeroepen worden.

Budts t/ S.O.M.E.F.

Aangezien de vraag van aanlegger ertoe strekt om van verweerster betaling te bekomen eener som van 999 fr., voor tien overligdagen aan 100 fr. per dag, zijnde 1000 fr., welke som aanlegger verklaart te verminderen op 999 fr. en dit voor het schip «Vlaanderen» dat door verweerster bevracht is geworden om eene lading ijzer voor hare rekening te vervoeren van Ougrée naar Antwerpen.

Aangezien verweerster tegen de vraag opwerpt dat zij geen liggeld voor het schip «Vlaanderen» te betalen heeft, omdat aanlegger zich aangeboden heeft tijdens de werkstaking, welke in de Antwerpse haven heerschte, eene omstandigheid welke zij ten haren gunste en ontlasting inroept als een

bepaald geval van heirkraft; aanlegger betwist integendeel het bestaan van heirkraft welke verweerster van hare verplichting zou vrijgemaakt hebben.

Aangezien aanlegger echter niet betwist dat het werk in de haven van Antwerpen stilgelegd is geworden vanaf 3 Juni tot 22 Juni 1936 en het eenige dat bij deze betwisting dient onderzocht te worden is te weten of deze werkstaking van dien aard was dat ze voor een geval van heirkraft gelden kan.

Het is algemeen bekend dat niettegenstaande het bestaan van en regelmatig afgesloten collectieve overeenkomst, waarbij de werkvoorwaarden in den havenarbeid geregeld werden, in den vroegen morgen van den derden Juni plots en zonder eenige voorafgaandelijke verwittiging, het werk stilgelegd werd over heel de uitgestrektheid van het havengebied en dat die toestand voortduren bleef tot 20 Juni daaropvolgend, dag waarop besloten werd het werk te hervatten op Maandag, 22 Juni ten gevolge tusschenkomst van hogere gezaghebbers.

Het zou misschien te ver gaan zijn, te beweren, dat er van 3 tot 22 Juni, hoegenaamd geen de minste arbeid in de haven verricht is geworden, want inderdaad is er wel hier en daar gewerkt maar dan was het niet door havenarbeiders, maar wel door gewoon werkvolk dat in den dienst stond van ondernemingshoofden die gebruikelijk geen havenarbeid verrichten en welke voor die gelegenheid hunne werkhuiswerklieden met dien arbeid belast hebben om eigen koopwaar te laden, te lossen, van of naar de kaai te laten voeren; ofwel gebeurde het wel met gewone havenarbeiders, maar dan was het om koopwaar te behandelen die bestemd was om de bevolking, en hoofdzakelijk diegene van de stedelijke gasthuizen met het noodige voedsel te bevoorraden.

Aanlegger beweert evenwel dat de staking doorgevoerd was alleen om voor de havenarbeiders een hooger loon te verzekeren, en dat eene staking om zulke oorzaak nooit als een geval van heirkraft gelden kan, vermits met toe te geven aan zulke eisch er werkvolk kon gevonden worden.

Zeker kan iemand zich van het niet nakomen zijner verplichtingen niet vrijpleiten om reden van heirkraft, indien het hem mogelijk is die verplichtingen uit te voeren al ware het dan ook ten koste van hogere uitgaven.

Maar aanlegger vergist zich deerlijk wanneer hij meent dat het alleen ging om eene loonsverhoging; de eischen door de syndicaten eensgezind opgeworpen, waren vrij meer uitgebreid en begrepen het toekennen van veel andere wijzigingen aan de collectieve arbeidsovereenkomst, wijzigingen die bijvoorbeeld doelden op eene verandering van het bestaande shiften-stelsel en de verkorting van den arbeidsduur, en deze eischen namelijk in te willigen was voor ieder afzonderlijk werknemer eene onmogelijke taak, vermits de gansche organisatorische havenbedrijvigheid daarbij betrokken is, met al haar bijkomende diensten zoo officieele als administratieve.

Aanlegger die begaan is met de inrichting van den arbeid aan de haven, en ten tijde van de stakingsdagen in de Antwerpsche haven aanwezig was, zal het wel niet ontkennen durven, dat, zoo er al werkwilligen aangetroffen werden, deze toch den arbeid weigerden omdat zij beweerden niet genoegzaam beschermd te zijn tegen de handelingen van de onwilligen.

Aangezien uit al het voorgezegde volgt dat de staking van 3 tot 22 Juni 1936 algemeen was en van dien aard dat zij werkelijk voor een geval van heirkraft gelden moet.

Aangezien aanlegger ook gelden doet dat, moest het geval van heirkraft aangenomen worden, het niettemin waar blijft dat hij in zijn schip de lading van verweerster dagen lang bewaard heeft en hem door die bewaring toch eene billijke vergoeding toekomt.

Of die zoogezegde bewaring nu wel werkelijk voor verweerster van eenig nut geweest is, en of deze er wezenlijk eenig voordeel in gevonden heeft, is eene vraag die wel grootelijks kan betwijfeld worden, en zoo die bewaring voor aanlegger voor gevolg heeft gehad zijn schip onbeschikbaar te maken, dan zal zij onbetwistbaar ook wel nadeelig geweest zijn voor verweerder, welke gedurende den tijd van die bewaring over zijne koopwaar niet heeft kunnen beschikken.

Trouwens, een en ander zijn de rechtstreeksche gevolgen en het natuurlijk uitwerksel van de heirkraft en kunnen dus niet dienen als eene gegronde reden voor het opeischen zelfs van eene billijke vergoeding, waarvan het toekennen zou gelijk staan met aan de heirkraft haar wettelijk en billijk uitwerksel te ontnemen.

Aangezien aanlegger opmerken doet, dat hij op 3 Juni 1936, den dag zelf, dat de staking uitbrak, bevracht is geworden en daaruit het besluit neemt dat verweerster het risico voor de gevolgen daarvan op zich genomen heeft.

Die bewering — zonder eenig bewijs — kan geen stand houden, want met even veel of zoo men verkiest, met even weinig reden kan verweerder ze aan aanlegger tegenwerpen.

Dat het bovendien vanwege aanlegger verkeerd is te meenen dat hij, met op drie Juni de vervoerovereenkomst aan te gaan, zich aan geen enkel risico blootstelde, vermits verweerder de verplichting had zijn schip binnen een bepaald aantal dagen te lossen; het risico dat voor hem bestond en dat zich dan ook verwezenlijkt heeft bestaat juist hierin dat zijn schip in onbeschikbaarheid kon komen.

Aangezien het aantal dagen toegestaan voor lossen of laden niet overschreden is geworden met inachtneming en uitschakeling van de 19 dagen gedurende dewelke de werkstaking geduurd heeft.

Om deze redenen :

Wij, Victor De Keyser, Vrederechter van het vierde kanton der stad Antwerpen, verklaren de vraag van aanlegger ongegrond, wijzen ze om die reden af en stellen de kosten van het geding ten laste van aanlegger, kosten berekend voor het geheel op de som van 24,50 fr.

73

VREDEGERECHT TE PUERS

25 Maart 1937.

Vrederechter: Mr Van den Hende.
Pleiters: Mrs Buskens en Muys.

AUTEURSRECHTEN. — PUBLIEKE RADIO-UITZENDINGEN. — RECHTEN VERSCHULDIGD.

De bewering als zou de uitvoering in het studio en de ontvangst door een tussenapparaat slechts één en dezelfde verrichting uitmaken waarvoor aan de bron reeds auteursrechten werden betaald en derhalve geen tweede maal rechten mogen worden geheven, strookt noch met den geest der wet van 1886 noch met de bewoordingen van art. 16 noch met de bijna eensluidende rechtspraak.

Aan den bestaanden toestand nochtans zou moeten verholpen worden door wettelijke maatregelen.

N. A. V. E. A. t/ Seghers.

Aangezien de eisch er toe strekt schadevergoeding te bekomen voor de publieke uitvoering zonder toestemming van den schrijver, der volgende stukken door middel van een radiotoestel:

1.
2.
3.

Aangezien de verweerder opwerpt dat de uitvoering in het studio en de ontvangst door middel van een tussenapparaat slechts één en dezelfde verrichting uitmaakt, waarvoor aan de bron reeds auteursrechten worden betaald;

Aangezien volgens de stelling van verweerder in geen enkel geval en zonder onderscheid van publiek of plaats, een tweede maal auteursrechten mogen geheven worden;

Aangezien deze stelling strookt noch met den geest der wet van 1886, noch met de bewoordingen van art. 16, noch met de bijna eensluidende rechtspraak;

1. Voor wat betreft den geest der wetgeving:

Aangezien de wet op de auteursrechten op de breedste wijze de kunstwerken en de kunstenaars beschermt, dat deze alleen over hunne werken kunnen en mogen beschikken, 't zij om ze te laten uitvoeren of na te bootsen op welke wijze ook;

Aangezien wat de uitvoeringen van muziekwerken in 't bijzonder betreft, de Minister van P.T.T. den 29 Januari 1936 op eene vraag van Senator Godding er op wees dat de uitvoering van een muziekwerk zonder de toestemming van den auteur beheerscht wordt door den algemeenen geest van art. 1: « De auteur van een litterair of artistiek werk heeft alleen het recht dit werk te reproduceeren en op eenigerlei wijze of eenigerlei vorm de reproductie ervan toe te laten ». (Cass. 12-7-34);

Hieruit volgt dat ieder litterair of artistiek werk wordt beschermd tegen zijn benutting onder eenigerlei vorm;

Aangezien de kunstenaar mag gebruik maken van

zijn werk om er een stoffelijk voordeel uit te trekken telkenmale de voorwaarden van art. 16 der wet vereenigd zijn;

Aangezien de algemeenheid der gebruikte termen aanduidt dat, in twijfelachtige gevallen, de wet steeds ten gunste van de auteurs moet uitgelegd worden;

2. Wat betreft de toepassing van art. 16:

Aangezien de wet bescherming verleent aan den toonkunstenaar tegen de uitvoering in 't publiek van zijn werk;

Aangezien de twee elementen « uitvoering » en « publiek » moeten voorhanden zijn om art. 16 te kunnen invoeren;

Aangezien verweerder betwist dat de muziek, opgevangen door een radiotoestel op zichzelf een uitvoering zou uitmaken; dat hij beweert dat de uitzending van het studio en de ontvangst door middel van een apparaat moeten samengenomen worden om een « publieke uitvoering » te vormen;

Aangezien deze zienswijze overeenstemt noch met de wet, noch met de werkelijkheid;

Aangezien de wet verbiedt zonder toestemming van den toondichter zijn werk uit te voeren « op eenigerlei wijze of onder eenigerlei vorm »;

Aangezien in werkelijkheid de uitzending van eene centrale op zich zelve een publieke uitvoering uitmaakt waarvoor auteursrechten moeten betaald worden;

Aangezien de luisteraars welke in gesloten familie of vriendenkring door middel van een radiotoestel van de muziek genieten, niet kunnen verplicht worden auteursrechten te betalen daar wat hen betreft er geen sprake kan zijn van « publieke uitvoering »;

Aangezien een tweede en nieuwe vorm van publieke uitvoering tot stand komt wanneer de ontvangstpost gebruik maakt van den uitzendingspost om op zijn beurt in eene openbare plaats en voor een uitgebreid publiek muziek te verspreiden en dit om 't even met welk doeleinde;

Aangezien deze oplossing in de lijn licht van den geest en de termen der wet: « volledige bescherming onder alle vormen »;

3. Wat de rechtspraak betreft:

Aangezien de rechtspraak het eens is, op enkele uitzonderingen na, deze thesis te bekrachtigen; dat namelijk het arrest van het Hof van Verbrekking in dato 12 Juli 1934 steeds als leiddraad geldt daar het tot hiertoe ongewijzigd te gebleven;

Aangezien de uitzonderingen in de rechtspraak gesteund zijn, meer op beweegredenen van speculatiev aard dan op een feitelijk toestand omgezet in een rechtstoestand;

Aangezien die uitzonderingen wellicht ook ingegeven werden door eene bekommerning van billijkheid en als protest tegen de wijze waarop de lasthebbers van de toondichters in sommige gevallen optreden;

Aangezien deze de vorderingen tot vergoeding soms maanden na de publieke uitvoering inleiden

zoodat het recht van de verdediging daardoor ontzenuwd is;

Aangezien aan dezen toestand zou moeten verholpen worden door wettelijke maatregelen en name-lijk met de vaststelling der publieke uitvoering toe te vertrouwen aan beëdigde agenten, met de be-teekening der vaststelling op te leggen binnen de 24 uren en met een zeer korte verjaring in te voe-ren voor de rechtsvorderingen;

Aangezien de uitzonderingen in de rechtspraak ook wel hunnen oorsprong vinden in de meestal goede trouw der lokaalhouders;

Aangezien de dualiteit der maatschappijen voor auteursrechten van aard is verwarring te stichten, dat het trouwens billijk voorkomt de uitbaters van lokalen tot één enkel abonnement te verplichten ten bate van de bestaande maatschappijen;

Aangezien zulke maatregel elke vergissing of verwarring zou uit den weg ruimen en een einde stellen aan de meeste geschillen welke thans oprijzen;

Aangezien de verweerder de publieke uitvoering der aangehaalde stukken betwist;

Om deze redenen:

Wij..... beslissende wedersprakelijk en in laat-sten aanleg, alvorens verder recht te doen veroor-loven aanlegster te bewijzen door alle middelen van recht, getuigen inbegrepen, dat verweerder op 4 November 1936 in het publiek de aangehaalde stukken heeft uitgevoerd... (verder zonder belang).

INGEZONDEN BIJDAGEN

BEWIJS VAN HET SCHEIDSVERDRAG

In de studie van den vorm van het scheidsverdrag hebben we de juridische natuur van het compromis reeds ontleend wat betreft de wijze van ontstaan en dus ook het gewoon bewijsmiddel aangegeven dat het geschrift is.

Art. 1005 en 1006 veronderstellen trouwens, dat het compromis schriftelijk vastgesteld wordt, en het is klaarblijkelijk de bedoeling van de Wetgever ge-weest het bewijs door getuigen in deze aangelegen-heid uit te sluiten (cfr. Fuzier-Herman, nr 245, Belt-jens Proc. Civ. art. 1005 nr 6, Carré et Chauveau Quest. 3270.3271, Brussel, 23 Juli 1891, Pas. 1892.259).

We kunnen dan ook de thesis niet bijtreden volgens dewelke het bestaan van het scheidsverdrag mag be-wezen worden door alle middelen van recht (cfr. Cass. 18 Juli 1860, Pas. 1860.1.188). Dit neemt niet weg dat, zooals we reeds vermeldden bij de studie van het scheidsverdrag vervat in een onderhandsche akte, in bepaalde omstandigheden het bewijs mag geleverd worden door geschriften en documenten uitgaande van de partijen, alsook door hun gedragingen, (Gent 13 Dec. 1893, Pas. 1894.2.170, cfr. Brussel, 24 Maart 1886, Pas. 1886.2.210), of briefwisseling (Luik, 31 Juli 1878, Pas 1878.2.333).

De bedoeling van den Wetgever blijkt nog uit het feit dat voor de transactie die in zake wettelijke re-geling gelijkenis vertoont met het compromis, art. 2044 B. W. een geschrift vereischt.

De verplichtingen van een geschrift laat in het algemeen als bewijsmiddelen slechts toe den eed en de bekentenis (Garsonnet, VIII, nr 245).

Wat betreft de transactie is art. 1341 B. W. niet toepasselijk; dit geldt des te meer voor het scheids-verdrag. Inderdaad, door art. 1005 W. B. R. wordt een geschrift vereischt onaanwezigen het bedrag of het gewicht der betwisting, en bovendien mag men niet uit het oog verliezen dat het scheidsgerecht tot doel heeft rechtsgedingen te vermijden en aldus de op-merking van Abbison, gemaakt gedurende de bespre-king van het wetsvoorstel in zake transactie, ook toe-passelijk is voor het scheidsgerecht: « C'eût été ris-quer d'en faire naître un nouveau que d'en laisser dépendre l'effet de la solution d'un problème sur l'admissibilité ou le résultat d'une preuve testimoniale (cfr. Fuzier-Herman nr 266).

De vraag moet gesteld worden of het bewijs door getuigen toelaatbaar is wanneer er een begin van schriftelijk bewijs is. Voor de transactie werd er ge-oordeeld dat het getuigenbewijs alsdan toegelaten is. Hetzelfde moet gelden voor het compromis volgens sommige auteurs. (Fuzier-Herman, nr 267-68) dit zou het geval zijn wanneer de onderhandsche akte van scheidsverdrag nietig is omdat ze niet in zooveel oor-spronkelijken werd opgesteld als er partijen met een onderscheiden belang aanwezig waren. In deze op-vatting moet dus het bewijs door getuigen toege-laten worden wanneer het scheidsverdrag tengevolge van een geval van heirkraft verloren is gegaan. (Cfr. Cass. Fr. 28 Nov. 1864 D. P. 1865.1.105, Cass. 8 Jan. 1879, D. P. 1879.1.128, Conrà: Caen, 12 April 1845, D. P. 1845.1.108, Pau, 1 Oogst 1860, D. P. 1861.2.55).

In deze opvatting moet dus het bewijs door getui-gen toegelaten worden wanneer het scheidsverdrag tengevolge van een geval van heirkraft verloren is gegaan. Buiten de hoogervermelde afwijking aan de bepalingen van art. 1341 B. W. laat art 1005 W. B. R. de scheidsrechterlijke overeenkomst in dezelfde stel-ling als de andere overeenkomsten (Fuzier-Herman nr 269).

Uit het beginsel dat het scheidsverdrag, bij ontsten-tenis van een geschrift alleen door de bekentenis en den eed mag bewezen worden, vloeit voort dat alle nietigheden ten aanzien van den vorm gedekt worden door de daadwerkelijke bevestiging door partijen be-toond daar deze gedraging gelijk staat met een be-kentenis (cfr. Bioche, 126-Garsonnet VIII, nr 246).

Het principe aldus gesteld zijnde is het even onbe-twistbaar dat het scheidsverdrag bestaat van zoodra de partijen akkoord gaan nopens de essentiele en constitutieve bestanddeelen dezer overeenkomst. (Cass. 26 April 1860, Pas. 1860.1.188). Het geschrift is inder-daad alleen vereischt voor het bewijs.

Een tweede gevolgtrekking uit dit beginsel brengt mede dat de bepaling van art. 1006 W. B. R. volgens dewelke het scheidsverdrag op straffe van nietigheid het voorwerp moet inhouden, in geval van inbreuk op deze bepaling, niet het contract als dusdanig doch al-leen het geschrift nietig maakt, zoodat gebeurlijk dit voorwerp zou mogen bewezen worden door de beken-tenis of den eed. (Garsonnet, VIII, nr 246).

GEVOLGEN VAN HET SCHEIDSVERDRAG

Het scheidsverdrag als contract vormt de Wet der partijen. Het scheidt een afdwingbare verplichting.

Als eerste gevolg van het scheidsverdrag moet ver-meld worden de verzaking door de partijen aan de tusschenkomst der gewone Rechtbanken, zelfs onder

voorwendsel dat het geval van dringenden aard is (Cass. 2 Sept. 1812, Dall. Rép. nr 445 en 573).

De scheidsrechterlijke proceduur verwekt samenhang wat het indienen eener vordering met hetzelfde doel, verhindert.

De vreemdeling die hier in het land een scheidsverdrag sluit, verzaakt hierdoor aan de kracht zijn verzending voor de Rechtbanken van zijn land te vragen. Hetzelfde geldt voor de inlanders die in het buitenland vertoeven (Garsonnet, VIII, nr 248).

Wat betreft de spoedeisende gevallen werd er nochtans geoordeeld, dat het scheidsverdrag geen beletsel mag uitmaken wat betreft de proceduur in kortgeding tot bekoming van bewarende maatregelen (Gent, 13 Jan. 1910 en 5 Oct. 1910, Jur. Com. 1910, 407 en 425 *contrà* Rép. Prat. nr 118). Zeker is het dat het scheidsverdrag wat betreft de bevoegdheid van den rechter in kortgeding strenger gevolgen medebrengt dan zulks het geval is in een scheidsrechterlijk geding.

Het scheidsverdrag heeft ook invloed op de loopende verjaring.

De verjaring wordt niet gestuit doch geschorst door het scheidsverdrag. Inderdaad, de verjaring wordt slechts onderbroken door de erkenning van een recht of door feiten limitatief opgegeven door het Burgerlijk Wetboek.

Het scheidsverdrag wordt daarbij niet vermeld en bovendien houdt het geen erkenning in van het recht van een ander. De onderbreking der verjaring kan bijgevolg slechts voortspruiten uit de dagvaarding om te verschijnen, of de vrijwillige verschijning voor scheidsrechters (Garsonnet, VIII, nr 247-nota 1).

Sommige auteurs beweren nochtans dat het scheidsverdrag de verjaring niet alleen schorst doch stuit. Deze opvatting steunt op het feit, dat het doel van het scheidsverdrag is het instellen van een vordering voor de scheidsrechterlijke jurisdictie. Als dusdanig moet dan ook volgens deze opvatting het scheidsverdrag gelijk gesteld worden met de dagvaarding. Tot staving der thesis wordt bovendien aangevoerd, dat een exploit van dagvaarding niet immer noodzakelijk is om de verjaring te onderbreken, daar men akkoord gaat om het gevolg van stuiting te erkennen aan de vrijwillige verschijning voor den Vrederechter ingevolge art. 7 W. B. R. (Fuzier-Herman nr 338, Bastia 18 Febr. 1856, D. P. 1856.2.141-Toulouse, 4 Juni 1863 D. P. 1863.2.108 sic. Troplong, Prescription 2, nr 561 en 594-Aubry et Rau, 2, Par. 215, blz. 354 en nota 37).

De stuiting der verjaring wordt als onbestaand aanzien indien het scheidsverdrag door peremptie vervalt. Deze oplossing die door art. 2247 B. W. voor de dagvaarding wordt aangegeven moet toegepast worden op het scheidsverdrag (Fuzier-Herman, nr 340).

Het scheidsverdrag schorst het loopen van den termijn van beroep. Dit is het geval wanneer het gesloten werd nopens een vonnis geveld in eersten aanleg. (Garsonnet, VIII, nr 248). De termijn van beroep herneemt zijn verloop na de scheidsrechterlijke uitspraak of van zoodra het scheidsverdrag vervalt. Het gemeene recht is alsdan terug toepasselijk.

Het scheidsverdrag verhindert tenslotte de peremptie wanneer het gesloten wordt nopens een hangend geding.

De schorsing blijft van kracht zoolang de termijn toegezegd aan de scheidsrechters om een beslissing te vellen, niet verlopen is (Toulouse, 10 Jan. 1884, D. P. 1884.4.392).

De schorsing van de peremptie termijn veronderstelt natuurlijk dat het geding sinds geruimen tijd verlaten werd. De duurtijd der verlating heeft echter geen belang zoolang de peremptie niet verworven werd nopens het hangende geding.

Het scheidsverdrag geldt alleen tusschen partijen. De bindende kracht van dit contract strekt zich niet uit tot derden die buiten de overeenkomst zijn gebleven. Hier is het gemeen recht der verbintenissen toepasselijk wat echter niet wegneemt, dat het scheidsgerecht een juridisch feit uitmaakt, dat zooals alle verbintenissen ten aanzien van derden als een vaststaand gegeven geldt.

Het scheidsverdrag bindt :

de partijen die geteekend hebben,

bij gemis aan geschrift, de partijen die door hun gedraging uitdrukkelijk of stilzwijgend het scheidsverdrag bevestigd hebben,

de meerderjarige erfgenamen als rechthebbende der partijen (art. 1013 W. B. R.),

de schuldeischers der partijen tenzij het scheidsverdrag met bedrieglijke benadeeling hunner rechten werd gesloten, (Dall. rép. ib. nr. 1141).

Het scheidsverdrag mag niet herroepen worden dan ingevolge de algemeene toestemming der partijen. Art. 1008 W. B. R. is op dit punt formeel.

ONDEELBAARHEID VAN HET SCHEIDSVERDRAG

Ingevolge art. 1217 B. W. is een verbintenis deelbaar of ondeelbaar naarmate ze tot onderwerp heeft, een zaak die in de levering, of een daad die in de uitvoering, al dan niet vatbaar is, hetzij voor lichamelijke hetzij voor onlichamelijke verdeling (Kluyskens Verbintenissen, nr 150).

Voor het scheidsverdrag is de studie van dit karakter der verbintenis hoofdzakelijk van belang voor wat betreft de gevolgen der nietigheid.

De deelbaarheid of de ondeelbaarheid eener verbintenis komt bovendien niet in aanmerking als er slechts een schuldeischer en een schuldenaar is. Zoowel een deelbare als een ondeelbare verbintenis moet in haar geheel uitgevoerd worden. De schuldenaar kan ingevolge art 1244 B. W. den schuldeischer niet dwingen om een gedeeltelijke betaling van een zelfs deelbare schuld te ontvangen (Kluyskens ib. nr. 153).

Het scheidsverdrag volgt de regelen van het gemeen recht, doch men mag niet uit het oog verliezen, dat hier het begrip van deelbaarheid of ondeelbaarheid betrekking heeft zoowel op den persoon der contractanten als op het voorwerp van het contract. We zullen dit punt verder onderzoeken in de studie der gevolgen van de nietigheid van het scheidsverdrag.

R. v. Lennep.

VLAAMSCHE JURISTEN ABONNEERT U OP
HET "RECHTSKUNDIG WEEKBLAD" !!!

BALIELEVEN

VLAAMSCHE CONFERENTIE DER BALIE VAN ANTWERPEN.

VIERING VAN HET VIJFTIGJARIG BESTAAN EN PLECHTIGE OPENINGSZITTING

De Vlaamsche Conferentie der Balie van Antwerpen werd gesticht in 1885. Zij is dus reeds enkele maanden 50 jaar oud. Niettegenstaande deze laattijdigheid werd dit jaar met grooten luister dit 50-jarig bestaan gevierd en het bestuur had de beslissing genomen de traditioneele jaarlijksche openingsvergadering aan de herdenking van de stichting der Conferentie te wijden.

Mr J. Stryckers, voorzitter der Vlaamsche Conferentie, zetelde de vergadering voor, die bijgewoond werd door een aanzienlijk getal hoogwaardigheidsbekleeders en magistraten. Op het verhoog waren aanwezig, naast de leden van het bestuur: de Heer Minister van Justitie, du Bus de Warnaffe, de Heer Henri Stuyck, stafhouder der balie van Antwerpen; Prof. Van Dievoet, voorzitter van den Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden; Mr Henri Jaspar, Voorzitter van het Verbond der Belgische Advocaten; de Heer Camille Huysmans, Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, Burgemeester der stad Antwerpen; de Heer van de Kelder, Voorzitter van het Krijgshof; Staatsminister Van Cauwelaert; Baron Hoelvoet, Gouverneur der Provincie; de heer Van Stratum, Voorzitter der Rechtbank van eersten aanleg; de Heer De Schepper, Procureur des Konings; Majoor Labens, vertegenwoordiger van den Heer Bevelhebber van het Ite Legerkorps en de Ite Krijgsoverschrijving; de Heer Sasse, Voorzitter der Rechtbank van Koophandel; de Heer Baetens, Referendaris der Rechtbank van Koophandel; de Heer De Bie, Krijgsauditor; Mr Poignard, vertegenwoordiger van den Stafhouder der Balie van Parijs; Mr de Bongue, vertegenwoordiger van den stafhouder der Balie van Rotterdam; Mr Peeters, vertegenwoordiger van den Stafhouder der Balie van Luxemburg; de vertegenwoordigers der balies van Parijs, Rotterdam, Brussel, Luik, Gent, Namen, Kortrijk, Jeune Barreau te Antwerpen en Rechtskundig Weekblad; de Onder-Voorzitters der Rechtbank; de Leden van den Tuchtraad der Orde van Advokaten; de Consuls-Generaal van Frankrijk, Duitschland, Portugal, Italië, Engeland, Nederland, Vereenigde-Staten; Commandant Laude, Bestuurder der Koloniale Hoogeschool; Tal van Magistraten, Advocaten en vertegenwoordigers uit de Handelswereld.

Nog nooit was voor de feestzitting van de Vlaamsche Conferentie zulk schitterend gezelschap opgekomen. De Voorzitter bedankt de hoogwaardigheidsbekleeders en magistraten voor hun aanwezigheid, geeft kennis van de toegekomen verontschuldigingen en hij richt zich achtereenvolgens tot de drie sprekers die het woord op de vergadering zullen voeren in de volgende bewoordingen:

« *Mr Jozef Muls*, Conservator van het Museum van Schoone Kunsten, moet ik niet voorstellen want zijn faam als redenaar, literator, kunstcriticus, is zoo alom en zoo stevig gevestigd, dat wij hem misschien eens zullen vergiffenis schenken dat hij ontrouw was aan de toga. Mr Muls sprak vóór 25 jaren de Feestrede uit, vandaag weer is hij feestredenaar, binnen 25 jaar zal hij zijn derde Feestrede houden ter eere van de Vlaamsche Conferentie! Het zal een eenig Jubileum wezen!

Mr Van Dievoet, Voorzitter van den Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden, spreekt in naam van het strijdend organisme dat sinds lange jaren al de Vlaamsche Juristen vereenigt en leiding geeft in den kamp voor Vlaamsch Rechtsherstel in Gerechtszaken. Zijn te groote bescheidenheid zou het me kwalijk nemen indien ik zijn lof zong als Professor, Parlementair, Vlaamsch leider en man der Wetenschap. Het Vlaamsche Rechtsleven is hem oneindig veel verschuldigd.

Van groote beteekenis acht ik het dat de Heer *Jaspar*, Staatsminister, volbloed Waal, Voorzitter van het Verbond der Belgische Advocaten, aan een strijdend Vlaamsch organisme als de Vlaamsche Conferentie, hulde komt brengen. Zulks zou ik een teeken des tijds durven noemen en als maatstaf nemen voor de groeiende machtspositie van het Vlaamsche Volk.

Mr Jaspar, ik houd van U omdat ge een man zijt van karakter, een sterke personaliteit, iemand die gaarne strijdt. Steeds gaat gij Uw weg wanneer U de onwrikbare overtuiging bezielt de waarheid te dienen, vooruit wát het ook weze, zooals een Fransch schrijver het zegde: « Vous marchez tout droit à travers les coups et les éclaboussures ».

Wij vergeten niet dat Ued. in het Parlement de Vervlaamsching stemde van de Gentsche Hoogeschool en dat de Waalsche Studenten bij Uw terugkeer in Luik de ruiten van Uw auto verbrijzelden.

Wij vergeten niet dat onder, en door Uw voorzitterschap de Federatie der Belgische Advocaten, semi-officieele instelling, het princip van het Federalisme huldigde en toepaste in al zijn consequenties, en dat Uwe belooning was ontrouw en vijandschap van vele Uwer vrienden. Uw optreden is voor de Jubileerend Vlaamsche Conferentie, eene hooge eer.

Mr de Stafhouder, op nog jeugdigen leeftijd heeft de Balie van Antwerpen U als de waardigste vertegenwoordiger der Advocatenorde tot het Batonnaat geroepen. Van de Vlaamsche Conferentie zijt ge lid en vriend. We danken U om al wat we U verschuldigd zijn.

Nu mag ik sluiten. De Vlaamsche Conferentie is gedurende eene halve eeuw een Vlaamsch strijdorganisme geweest. De Vlaamsche Conferentie van heden is het en blijft het. Ze staat als een waakzame schildwacht op het duur bevochten wingewest van het Vlaamsche Rechtsleven. Ze staat paraat ten strijde om het te handhaven en uit te breiden. Ze is bewust van haar macht. Ze schudt af elke minderheidsmentaliteit, ze doet aan doelbewuste, durvende prestige-politiek. Maar ik zeg het U, en mijn verleden staat er borg voor, zoo de Vlaamsche Conferentie waardig zal blijven van

het verleden, de Vlaamsche Conferentie zal ook waar- dig zijn van de toekomst die we opbouwen voor ons hartstochtelijk geliefd Vlaanderen ! »

Na deze rede komt aan het woord Mr Jozef Muls, eere-advocaat en conservator van het Museum van Schoone Kunsten te Antwerpen, die de feestrede uitsprak. Hij bracht in herinnering de stichting van de Vlaamsche Conferentie en schilderde ons een gekleurd tafereel van den geest welke toentertijd aan de balie van Antwerpen heerschte. Wij zagen achtereenvolgens de groote figuren defileeren aan dewelke de Vlaamsche Conferentie haar ontstaan en haar groei te danken heeft, een Coremans, een Jan Van Ryswyck, een Adolf Pauwels, waarvan Mr Muls ons fijne silhouetten teekent. De romantische geest, welke de eerste periode van de Vlaamsche Conferentie heeft beheerscht, maakt stilaan plaats voor een heftige en doelbewuste strijdmentaliteit die met hardnekkige volharding dit uitein- delijk doel nastreeft «De Vervlaamsching van het Gerecht». De feestredenaar duidt dan achtereenvolgens de verschillende mijlpalen aan in den op- gang van het Vlaamsche rechtsleven, de achtereenvolgende taalwetten die met zooveel strijd moesten veroverd worden. Bij het slot zijner rede wijst Mr Muls op de beteekenis van de wet van 15 Juni 1935, die thans als een bekroning van zooveel jaren strijd en offer de Vervlaamsching van het Gerecht in groote mate heeft verwezenlijkt.

Deze feestrede, voor de vuist uitgesproken in een schitterende taal, werd langdurig toegejuicht.

Hierna kwam Mr Henri Jaspar aan de beurt, die het woord voerde in naam van het Verbond der Belgische Advocaten. Hij bracht eerst in het Neder- landsch den groet van het Verbond aan de Vlaamsche Conferentie en wenschte haar geluk met het werk dat gedurende de 50 jaar van haar bestaan door haar verwezenlijkt was geworden. Daarna, voortgaande in de Fransche taal, sprak Mr Jaspar een hoogstaande rede uit waarin hij met een be- wonderenswaardige breedheid van begrip zijn per- soonlijke meening uiteenzette aangaande den Vlaamschen strijd en aangaande de gevolgen van de Vervlaamsching van het Gerecht in Vlaanderen voor de verhouding tusschen al de advocaten van het land. Het Verbond van Advocaten staat op het standpunt dat in de beide taalgemeenschappen, die zich in het land voordoen, een volstreekte eentalig- heid dient te heerschen en het heeft dan ook zijn statuten aan dezen toestand aangepast. Zulks belet echter niet dat al de advocaten van België gezamen- lijk een grootsche taak te vervullen hebben, hoofd- zakelijk in deze verwarde tijden waar zij er in de eerste plaats zijn op aangewezen de hooge waarde van den geest te verdedigen.

De vergadering bracht aan Mr Jaspar een warme ovatie.

Hierna sprak Prof. Van Dievoet in naam van den Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden. Spreker teekende de scherpe tegenstelling tusschen den toestand die in het verleden bestaan had in Vlaan- deren op juridisch gebied en dezen die wij thans in de dagelijksche werkelijkheid kunnen vaststellen.

Prof. Van Dievoet wijst er op welk aandeel in de Vervlaamsching van het Gerecht werd genomen door de Vlaamsche Conferentie der Balie te Ant- werpen, die hij noemt de meest actieve en meest sympathieke van al de Vlaamsche Conferenties. Spreker onderstreept dat alles echter nog niet in orde is, dat de toestand te Brussel nog in belang- rijke mate dient gewijzigd te worden en dat ook art. 23 van de wet op het gebruik der talen in gerechtszaken, dat nog steeds Fransche strafproce- duur in Vlaanderen toelaat, zou moeten herzien worden. Hij zegt verder gelukkig te zijn in tegen- woordigheid van den heer Minister van Justitie er te kunnen op wijzen hoe noodzakelijk het is dat er in het Vlaamsch gedeelte van het land enkel ma- gistraten zouden benoemd worden die volledig samenvoelen met de Vlaamsche gemeenschap. Het afleggen van een examen, zegt Prof. Van Dievoet, is geen voldoende criterium; wij verlangen ten on- zent magistraten die denken, voelen en spreken zooals wij. Deze verklaring werd door de gansche vergadering stormachtig toegejuicht.

De Heer Stafhouder Stuyck bracht op zijn beurt hulde aan de Vlaamsche Conferentie en loofde haar voortdurenden ijver voor het gebruik der Neder- landsche taal bij de rechtsbedeeling. Verder sprak de Heer Stafhouder volgens de traditie eenige diep- gevoelde woorden voor de confraters die ons in den loop van het jaar zijn ontvallen.

Eindelijk komt nog de Heer Minister van Justitie du Bus de Warnaffe aan het woord. Hij is gekomen uit confraterniteit en uit sympathie voor zijn Vlaamsche Confraters en hij verklaart zich geluk- kig in hun midden zijn gevoelens in hun eigen taal te kunnen uitdrukken. Spreker zet dan in het kort de stelling uiteen dat hij het noodzakelijk acht dat elke Belg van goeden wil een van de beide lands- talen grondig zou dienen te kennen, terwijl hij de andere behoorlijk zou moeten kunnen spreken. Op deze wijze zou de beste verstandhouding tusschen Walen en Vlamingen kunnen heerschen. Spreker besluit met de Vlaamsche Conferentie een voor- spoedige toekomst te wenschen.

Hierop werd de feestzitting geheven.

's Avonds vergaderden de deelnemers aan een disch in de zaal De Boeck, waar het allergezelligst toeging en waar een lange reeks van tafelspeeches werden gehouden. Wij hadden het genoegen onzen uitstekenden confrater Mr Hendrik Marck, die zoo pas benoemd was geworden tot Minister van Ver- voer, te kunnen begroeten. Heel de vergadering bracht dezen stoeren werker, die zooveel heeft ge- ijverd voor het tot stand komen der wet op de Vervlaamsching van het Gerecht, een warme ovatie.

VLAAMSCHER CONFERENTIE DER BALIE BIJ HET HOF VAN BEROEP TE GENT.

Op Woensdag, 24 November, hield de Vlaamsche Conferentie de eerste harer gewone zittingen. De Voor- zitter verwelkomde de aanwezigen, vooral de talrijke jongeren, die opgekomen waren en gaf dan het woord aan confrater Struye, die handelde over «De evolutie der Belgische rechtspraak in zake termijn-verkoop».

Spreker wees er op dat het vraagstuk moet bestudeerd worden van twee verschillende standpunten uit: 1° tusschen partijen, 't is te zeggen verkoper en een koper, zijn de juridische modaliteiten, huurverkoop en verkoop onder voorbehoud van eigendom, volledig geldig, krachtens het principie der vrijheid van overeenkomsten. De verkoper zal tegenover den koper eigenaar blijven van de verkochte voorwerpen tot volledige afbetaling. (Hof van Verbr., 9 Febr. 1933, Pas. 1933, I, 103.) Zelfs een koper die de gekochte maar onvolledig afbetaalde voorwerpen aan derden zou voortverkoopen, stelt zich bloot aan vervolging op voet van art. 491 S. W. (misbruik van vertrouwen), (Hof van Verbr. 1 Oct. 1934, Pas. 34, I, 399; Hof van Gent, 11 Dec. 1934, onuitgegeven).

2° Ten opzichte der schuldeischers van den koper is de toestand niet altijd zeer duidelijk geweest. De rechtspraak heeft 3 onderscheiden perioden doorgemaakt: a) Tot in het jaar 1928 heeft de Belgische rechtspraak in het algemeen besloten dat, tegenover een faillissement, den verkoop met voorbehoud van eigendom een krachteloos beding was (Hof van Gent, 19 Febr. 1923); b) Vanaf 1928 tot in het begin van 1933 hebben de 3 Hoven van Beroep aangenomen dat dit beding geldig was, niet alleen onder partijen, maar dat het ook aan de schuldeischers van den geïfaalden koper kon tegengeworpen worden, (Gent, 27 April 1928, B. J. 29, 9; Hof van Brussel, 11 Jan. 1929, B. J. 241); c) Twee arresten van het Hof van Verbreking, van Febr. 1933, hebben de rechtspraak van vóór 1928 hernomen en de rechtspraak is in dien bepaalden zin gevestigd; de clause waarbij de eigendomsoverdracht in een contract opgeschorst blijft, is geldig tusschen partijen, maar kan niet tegengesteld worden aan de schuldeischers van den koper, indien deze laatste failliet verklaard werd. (Hof van Luik, 11 Juli 1934, Pas. 1935, II, 34; Hof van Gent, 19 April 1934, Pas. 34, II, 134).

Spreker eindigde met er op te wijzen dat het dringend noodig is dat de wetgever dit vraagstuk zou onderzoeken en dat er binnen kort een bepaalde oplossing zou gevonden worden.

Na een korte discussie, waaraan verschillende leden deelnamen, bedankte de heer Voorzitter den spreker en kondigde voor half December een tweede gewone vergadering aan, waarop confrater Pauwels, zal handelen over het «Polderrecht».

CURIOSA

ZITTINGSBLAD

Rechtbank van Politie van het kanton B.

Openbare zitting van 27 September 19...

Inzake O. M. tegen P...

Niet in bezit gevonden van eene eenzelveidskaart. Getuige ten laste:

V..., politie-commissaris te B..., verklaart:

Op 4 Juli 19..., op de wijk ..., heb ik vastgesteld dat de betichte niet drager was van zijne eenzelveidskaart.

De betichte zegt: «Ik was aan den arbeid, toen de politiecommissaris, die ik niet ken, mijn eenzelveidskaart vroeg; hij verplichtte mij mijn werk te stoppen en vroeg mij hem te vergezellen. Daar ik dacht met een geheime politie te doen te hebben, ben ik met hem medegegaan, wij zijn dan in het politiebureau binnen gegaan, alwaar ik dan wist dat hij

politie-commissaris was; hij zei mij dat ik mijne klak moest afdoen; zonder de minste reden gaf hij mij een slag in den nek. Ik heb over deze zaak aan M. de Procureur des Konings geschreven.

M. de Voorzitter zich wendende tot betichte zegt:

Heeft de commissaris u geslagen, gij hadt u niet moeten laten slagen, gij moest hem drie maal meer geslagen hebben als hij u sloeg, en zich wendende tot getuige zegt hij hem: «Ik heb reeds meermaals gehoord en zal u getuigen brengen, dat gij de menschen zonder reden afranselt. Onlangs is een persoon aan uwe woonst komen bellen, gij hebt de deur open gedaan, hem slagen toegebracht, en dadelijk de deur dichtgedaan».

De getuige erkent zulks er bijvoegende dat men aan zijne deur niet bellen mag.

M. de Voorzitter zegt verder aan getuige: «Gezegde persoon heeft u dan toegeroepen van met uwe bloote handen, zonder wapens, buiten te komen».

De woordenwisseling tusschen den getuige en den voorzitter heftiger wordende, zegt de getuige: «Gij zijt hier als Vrederechter en gij hebt de menschen niet op te hitsen». Waarop M. de Voorzitter antwoordt: «Gij hebt het recht niet menschen te slagen en lessen heb ik van u niet te ontvangen en ik ontvang geen lessen van een oud schoenmaker».

Het O. M. resumeert de zaak en vraagt de toepassing der wet.

VONNIS

Aangezien de betichte bekend zijne eenzelveidskaart niet te kunnen vertoonen, daar hij er geen drager van was, maar dat hij er bijvoegt dat hij vrijwillig den politiecommissaris ten zijnen bureele gevolgd heeft, alhoewel deze in burgerkleeding geen uitwendig teken van zijne bediening droeg, en dat niettegenstaande zijn vrijwillig medegaan naar het politiebureau, hij, toen hij daar binnen kwam, zonder de minste reden slagen kreeg van den politie-commissaris;

Aangezien wij kunnen aannemen dat betichte de waarheid spreekt, daar wij weten dat de politiecommissaris meermaals menschen ten zijnen bureele geslagen heeft, namelijk ook nog een mensch die des avonds ten zijnen huize belde om inlichtingen van hem te bekomen;

Aangezien de politie-commissaris ter zitting dit feit bekend, kunnen wij met reden aannemen dat hij den betichte ook ten zijnen bureelen slagen heeft toegebracht;

Aangezien de betichte plichtig is aan het feit ten zijnen laste gelegd, en dient veroordeeld te worden, maar aangezien de onverdiende slagen hem laffelijk toegebracht ten opzichte van zijn eergevoel, een grotere straf uitmaken dan eene straf van geldboete die door de Rechtbank tegen hem zou kunnen uitgesproken worden;

Om deze redenen:

Spreekt betichte vrij.

TIJDSCHRIFTEN

NEDERLANDSCH JURISTENBLAD. — Nr 10. — 20 November 1937. — Prof. Mr J. M. van Bemmelen, De Analogie in de vergadering der Vereeniging voor Strafrechtspraak. — Mr J. Van Nes, Het verhaal bij vaderschapsactie.

— Nr 41. — 27 November 1937. — Mr K. Vonk, Het «Rijnvaartlek» en de vrije vaart.

JOURNAL DES TRIBUNAUX. — Nr 3510. — 21 November 1937. — Conférence du Jeune Barreau de Bruxelles. — La chronique judiciaire. — Faillites.